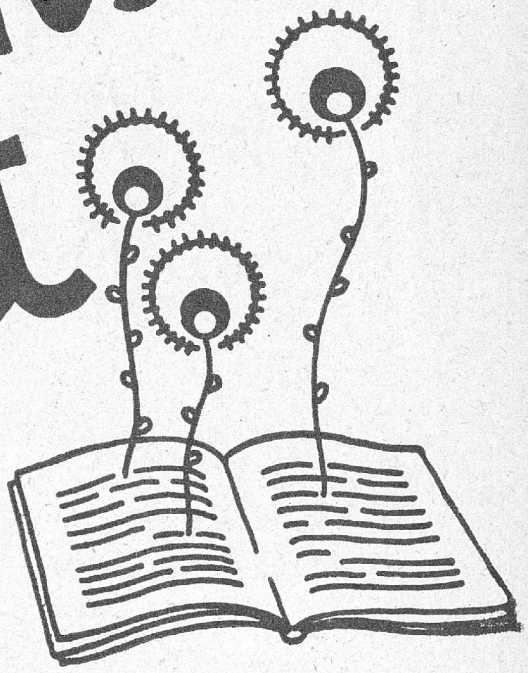

9
Zemski
svet

L. XI.
september 1933

SLATINSKE TABLETE ZA HUJŠANJE

so sestavljene iz zdravih mineralnih soli in neškodljivih, toda zelo učinkovitih praškov in ekstraktov zdravilnega rastlinstva. Vse te izbrane sestavine delujejo jako poživljuječe na človeški organizem, ne vsebujejo nikakih škodljivih snovi in so tako za nemoteno delovanje srca, ledvic in ostalih organov popolnoma neškodljive.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje odstranjujejo na najprimernejši in edino priporočljivi način vse, posebno pa neprijetne in nelepe zunanje znake čezmerne debelosti, razkrajajo in raztope preobilno mast na telesu, podbradku, vratu, trebuhu, stegnih, bokih, trebušni mreni, črevah, ledvicah itd.

Abnormalna težina telesa prične postopoma padati, telo postane prožno, ves organizem pridobi na svežosti, elastičnosti in mladostnem občutku.

Težina Vašega telesa se zmanjša tekom 1 leta za 8 do 14 kg.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje dobite v vseh lekarnah, in sicer doza s 100 tabletami za Din 46.—, velika z 200 tabletami za Din 74.—, kjer jih pa ne bi dobili, se obrnite direktno na proizvajalca:

Lekarna Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana, Kongresni trg

Vsak začetek je težak

Podarite svojemu otroku tubo zobne paste Chlorodont in ščetko za zobe Chlorodont. Pokažite mu nato kako se zobje pravilno čistijo, kako jih treba s ščetko drgniti vodoravno in navpično, odzunej in odznotraj. Tako ga učite, čim bo znal ščetko samostojno uporabljati. Samo oni dobi dobro zobovje, ki ima zdrave mlečne zobe. Tuba Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—

Za otroke - samo Chlorodont!

ŽENSKI SVET

SEPTEMBER 1953

LJUBLJANA

LETO XI - 9

DUBROVNIŠKO SVETOVNO POZORIŠČE — IN ŽENE

Lili Novy

Pomembni prizori enajstega svetovnega Pen-kongresa v Dubrovniku so tako močno vplivali name, da prihajajo posamezni vtisi sedaj do odločilne veljave. Tolikšna je bila pestrost pokrajine, stavbarstva in ljudi, da se vrtež dojmov le počasi polega, nebistveno se pogreza in vse, kar je pomembno, stopa jasno pred oči. Eno stvar sem pa že koj v začetku določno videla; sicer mi ni bila nova, a le redko kedaj sem tako živo občutila, da pokaže davnoznani človek šele premaknjen iz svojega vsakdanjega življenja pravo bistvo, da nudi globlji vpogled v svojo notranjost, kakor pa v večno istem teku dni, ko si preko povsem domačih položajev pomaga s priučenimi kretnjami. Mogoče se odkrije pravo bistvo sploh samo tam, kjer nenavaden položaj zrahlja navadno vedenje ali pa omama raznovrstnega in novega doživljanja kakor vsaka lahna omama odstrani notranje ovire, podobne pretesni obleki, in se tako pokaže resnična podoba duše. Celo ljudi, ki jih prvič vidiš, lahko bolje opazuješ, če jih ne gledaš v vsakdanjem življenju. Človek se v svoji posebnosti in pomembnosti kot posameznik in kot socialno bitje jasneje pokaže kot sicer.

Na krovu parnika Kralj Aleksander sem odtrgana od domače družbe kot izreden gost nastopila pomorsko potovanje v Dubrovnik. Pred ozadjem bledih dalmatinskih hribov in močno modrega morja, pred tisto pokrajino vseh pokrajin, kot jo imenuje Pavla Preradovičeva v svojih dalmatinskih sonetih, so začeli nastopati ljudje iz najrazličnejših dežel, ki so si v kraljestvu knjige pridobili domovinske pravice. Marsikatero markantno, tujo osebo sem v Dubrovniku spet srečala, izvedela, odkod je doma in kaj pomeni v sodobnem duhovnem svetu. Nekateri so mi pa za vedno izginili izpred oči. Ladje, ki se spotoma srečajo.

Ko sem prebila noč v čarobnem dubrovniškem predmestju Lapadu, sem zjutraj čakala v pristanišču Gružu na parnik Kralj Peter, s katerim je priplul velik del naših književnikov. Čudno je bilo videti, kako je počasi pristajajoča ladja postavila domače ljudi pred te tuje kulise. Še bolj čudno, kako novi in drugačni so se zdeli, ko so mahali in odzdravljali s krova. Med njimi sem ugledala ženo, naslonjeno na ladijsko ograjo. Bila je skoraj edina neznama oseba, ki sem jo v prvem trenutku opazila. In ravno ona je dala sliki pečat pestre pustolovščine. Bila je zelo lepa. Oblečena je bila v modno, zeleno pižamo iz blesteče svile in na ozkih lehteh je imela široke zlate zapestnice. Drobni, rjavkasti obraz pod čmimi, gladkimi lasmi je nalahno sklonila, podobna sužnji, kakršne so nekdanji bogati trgovci vodili iz daljnih krajev. Njena podoba mi je bila še vedno pred očmi, ko sem se bližala mogočnemu mestnemu obzidju. Zdelo se mi je, da vidim simbol žene, kakršna je bila, je in mogoče tudi vekomaj bo, in kakršna vendar ni več in ne bo, ker v svojem najglobljem bistvu ne sme in ne mara biti samo takšna. Vsaj vredne predstavnice ženstva hrepenijo po tem, kar vsakemu človeku največ velja, kar je bil tudi smisel sestanka na zgodovinsko primernih tleh dubrovniškega mesta in o čemer

se je vedno na novo razpravljalo pri konferencah v Bondijevem gledališču. To je svoboda. Svoboda osebnosti in njenega duhovnega izživljanja. Koliko te dragocene dobrine, brez katere ne more nihče razviti in uveljaviti svojih zmognosti, si je že priborila žena? Kakšna so njena pota do tega zaklada? Kako naj vzleti v višavo, kakor golob, ki se dvigne iz odprte kletke proti nebu?

Z nekaterimi izmed naših sem stopila skozi vrata na Pilah v mesto. Mesto je čudovito. Tesno druga ob drugi stojijo palačam podobne hiše; cerkve, vodnjaki in spomeniki so jasno govoreče priče o močni, ključovalni preteklosti Dubrovnika. Ob Spasovi cerkvi, zgrajeni po zaobljubi leta 1520. do 1536. — baje so mestne gospe same znašale kamenje za zgradbo — vodijo tesne, ozke stopnice k samostanskemu vrtu frančiškanov. Mislim, da še nikoli nisem videla tako tihega, začaranega kotiča. V štirikotnem koščku sveta, obdanem s stebriščem, se bohotno razraščajo južne rastline, steza pa je na vsaki strani ograjena z dolgo kamenito kloppo. Na koncu poti je star vodnjak. Nad stebriščem je v višini prvega nadstropja nepokrit hodnik, obdan z manjšimi stebri. Tam se je sprehajal menih, nem in teman, visoko nad njim pa je letalo nešteto glasnih, veselih lastovk. Šla sem dalje po „Stradonu“, mimo frančiškanske cerkve z lepim portalom, sredi katerega je vklesana Mati Božja z mrtvim sinom v naročju. Povsod na poti v mesto, ki me je vodila ob bogato okrašeni baročni cerkvi sv. Vlaha pred rektorsko palačo in do Bondijevega gledališča, so hodili mimo mene kmetice in kmetice v svojih lepih, starih nošah. Kako ponosno so stopali ti ljudje! Videti so bili vzvišeni nad radovednostjo tujevc, ki so jih z očmi požirali in se celo izpozabili, da so otipavali povečni temno blago in pestro vezenino njihovih oblek. V teh ljudeh živi dostojanstvo, kakršno izvira samo iz strnjjenih, zvesto ohranjenih navad in nazorov, ki prav tako čuvajo dobro staro pleme kakor mogočno, varno zidovje. Zdelo se mi je, da te kmetске žene nekako zviška gledajo na modno oblečne tujke, ki jih je veter prinesel, zdelo se mi je, da stoje na višjih in trdnejših tleh. Zvečer sem iste kmetice videla na trgu pred rektorsko palačo, kjer so obkrožale ljubko pastirico iz Gundulićeve pesnitve „Dubravka“, ki so jo vprizorili pred gledalci iz vsega sveta. Dubravki so bili bogovi naklonjeni, da je postala kljub sovražni usodi in navzlic vsem temnim močem žena izvoljenega moža. Postala mi je podoba najvišje ženske svobode. Kaj ni najboljša svobodna tista, ki sledi svojemu pravemu poslanstvu, ki gre močna in čista z ljubljenim možem, da mu bo v veselje in mati njegovih otrok, tista, ki ne podleža nizkim nujam in vabam in niti sebe, niti sadu svojega telesa ne prodaja in ne potvarja za denar in za mehkošno življenje! Tista, ki se ne odreče najdragocenejšemu, otroku, kakor žena, ki je sama že prazna posoda, trta, ki ne mara roditi in od katere ne bo niti grozdje razveseljevalo ust, niti vino src. Dubravko sem videla oblitno s svetlobo pred oltarjem svobode. Stari duhovnik jo je blagoslavljal in nad njo in njenim izvoljencem sta zletela dva bela goloba v nočno nebo.

V Bondijevem gledališču so bili zasedeni parketni prostori in lože. Vse je bilo v napetem pričakovanju, zakaj igra, ki se je začela, se je imenovala „Resničnost“. Igralci na odru in gledalci so bili eno, včasih so celo menjavali vloge. Na odru so bili razen Missis Dawson Scott-ove, preprosto materinske žene — saj je, kakor sama pravi, mati 4000 otrok — zastopani samo moški. Herbert G. Wells, tipičen Anglež, je z neomajno mirnostjo predsedoval zborovanjem, vodil jih je preudarno in včasih s težko pojmljivim namenom skozi viharje razburjenja. Pri vseh udeležencih kongresa, najsi so bili v stvari njegovi protivniki ali pripadniki, je zapustil vtis, da je kongres pod vodstvom moža, ki je stal hladno in suvereno nad trenutnimi situacijami, ostal zvest svojim resničnim in važnim principom, da jih je mogoče prvič

poudaril tako učinkovito. Vsak izmed nas je z napetostjo pričakoval, dali se bo razpravljalo o jedru najvažnejšega vprašanja, istega vprašanja, ki je kasneje vse točke dnevnega programa kratkoma izbrisalo, kakor močan piš ugasne vrsto sveč. Vprašanje je bilo tole: kakšno stališče bo zavzel Pen-klub, torej tudi nemški delegatje, do dogodkov v Nemčiji, do javnega sežiganja knjig, do sovražnega delovanja proti znamenitim nemškim pisateljem, do njihovega izgnanstva iz nemškega Pen-kluba in še do nekaterih podobnih dogodkov. Predvsem je šlo za to, kako se lotiti teh problemov, ki so deloma politični, ko pa vendar pravila Pen-kluba izključujejo politiko. Ali zadostuje, da nemška delegacija formalno prizna resolucijo in obsoja nekatera dejstva, ali pa naj pride vključ vpiranju te delegacije do razprav o posameznih točkah in ali naj se zahtevajo od nemških delegatov podrobna pojasnila. Glede teh dveh možnosti se je razvila vroča borba, ki se je končala s tem, da je dobil izgnani nemški pisatelj Ernst Toller besedo za razpravljanje o teh vprašanjih, nakar so Nemci s protestom zapustili dvorano. Sledili so jim avstrijska delegatinja Grete von Urbanitzky in nekateri Nizozemci z nizozemsko delegatkinjo gospo Jo van Ammers-Küller. Na odru je stal Toller. Vse, kar je rekel v tej seji, o čemer je govoril v naslednji, ko je zasadil oster nož naravnost v gnojno rano nemškega kulturnega telesa, je izzvalo burno priznanje. Žid Schalom Asch, ki je s pretresljivimi besedami pokazal bolečine svojega rodu, ki je, boreč se z jezikom in zmagovit z močjo iskrenega čustva, izrekel krščanskemu svetu v imenu judovskega sveta zahvalo za dokazano krščansko ljubezen, pa bo mnogim ostal v večnem spominu.

Čeprav so na kongresu žene le malo nastopale kot govornice, se je dalo pri posameznih zastopnicah ugotoviti, kakšno stališče so zayzemale do velikih vprašanj kongresa in kaj so pomenile koš duhovni faktorji. Popolnoma jasno si spoznal veliko ali malo vreden, pravi ali slab denar, prikladen ali ne za pridobivanje novih vrednot človeštva. Zopet sem dobro videla, kako važen je za ženo napredek v duhovnem življenju. Zakaj kakor more človek — torej tudi žena — biti resnično svoboden samo pri izpolnitvi pravega svojega poslanstva, tako vsebuje vsako poslanstvo svoj duhovni del, ki, dvignjen, dvigne vse poslanstvo in njegovo veljavo. Če žena pripada duhovnemu svetu, naj se zato nikakor ne odtuji svojemu pravemu poklicu, samo popolneje naj ga izpolnjuje. To pa more le, če je njeno pripadništvo pristno, preprosto in pošteno, nesebično, kakor je vse, kar je dobro, brez ničemurnosti, kakor vse veliko. Ne sme ji biti do tega, da bi se znebila dolžnosti, marveč da prevzame višje, ne do tega, da bi se šopirila, marveč do dela, za katerim radevolje stopa v ozadje. Tako mislijo in delajo mnoge. Tako se mnogim posreči kaj vrednega, nekaterim kaj velikega. Tako je nastal Pen-klub sam iz misli, ki jo je imela „mati Pen-kluba“ Missis Dawson Scott-ova, ko je, kakor je sama povedala, hotela pravzaprav ustanoviti samo preprosto, pristno angleško društvo, da bi pisateljem olajšala medsebojne stike. Njen namen je bil pravi. In glej, kaj se je zgodilo! Sama pravi, da ji je zadeva zrasla čez glavo. V ogromni stvari, ki se je razvila iz njenega tako skromnega zamisleka, je komaj mogla spoznati svoj prvotni načrt. Dobre moči privabijo dobre moči. John Galsworthy se je zelo zavzel za idejo, ki se je na tako nepredviden način širila in katere posledica je danes svetovna organizacija Pen-kluba, ki šteje okroglo 50 centrov v najrazličnejših državah. Missis Dawson Scott-ovo sem spoznala šele v Ljubljani in tudi šele zadnje jutro pred njenim odhodom. Zal sem zamudila povabilo neke gospe, da bi se v njeni vili ob Savi pri čaju seznanila prejšnji popoldan z Missis Dawson Scott-ovo, njenim sinom, s tajnikom londonskega Pen-kluba Mr. H. Ouldom in pisateljem dr. Arturjem Lynchem, slokim, čilim, belolasim gospodom, čigar življenje je pustolovni roman in čigar oseba je najboljša reklama za starost. To se pravi, zamudila sem odhod avtobusa

in drugega ni bilo več. Ko je pa naslednje jutro šla Missis Dawson Scott-ova v veži hotela „Union“ mimo mene, sem se ji predstavila in ji na kratko povedala svojo nezgodo. V času od najinega srečanja do odhoda njenega vlaka sem si ustvarila jasno in ljubezni vredno podobo te žene. S svojo preprosto dobroto je sprejela novo poznanstvo, naravnala takoj pogovor v središče tega, kar naju je obe enako zanimalo, in mi s tem omogočila, da sem v kratkem času dojela njeno bitje, kakor je sicer možno le po daljšem poznanstvu. Na zunaj je priprosta in nekoliko utrujenega, težkega koraka, toda polno, blede obličje ji v pogovoru takoj prikupno oživi. Naravno je, da sva govorili o Pen-klubu, in spoznala sem, kako važen ji je položaj in sodelovanje žene v tej organizaciji in kako bi se to veliko ustanovo rada pomagala ženski nadarjenosti do širšega udeleževanja. Pogovarjali sva se o raznih članicah Pen-kluba, kolikor so iz kakršnegakoli razloga vzbudile najino pozornost ali najino zanimanje. Kako bistro gleda in sodi ta žena! Koliko zaupanja dobiš do njene materinske in naravne osebnosti! Zal mi je bilo, da se je začel vlak pomikati in da so mi prijazni obrazi Missis Dawson Scott-ove in njenih spremljevalcev izginili izpred oči.

Nehote sta mi prišli zdaj na misel dve popolnoma drugačni ženi. To sta dami Grete v. Urbanitzky in Jo van Ammers-Küller, avstrijska in nizozemska delegatinja. Obe sta močno in mučno vplivali name, prva ves čas, druga pa v najpomembnejšem trenutku kongresa. Grete v. Urbanitzky je v meni vzbudila naravnost instinktiven odpor. Ta žena se mi je videla v vsaki posameznosti svojega nastopa, v stališču, ki ga je zavzemala do važnih vprašanj, v vsaki gesti in sploh v vsaki sliki, ki jo je podala, kot popolno nasprotje tega, kar mora po mojem občutju žena po svojem najelementarnejšem bistvu biti in dajati. Imela sem vtis, kot da pri njej nič ne izvira iz neskalskega in naravnega nagona. Videla sem jo, ko je stresala roko Feliksu Saltenu, svojemu avstrijskemu kolegu in predsedniku dunajskega Pen-kluba, ki se je, poudarjajoč svoje židovstvo, odpovedal govoru o perečih vprašanjih nemškega kulturnega boja ne s prav razumljivo utemeljitvijo, da mu to brani stoletna povezanost avstrijske kulture z reichovsko. Videla sem jo, kako je ogorčeno zapustila dvorano in se drzko zopet vrnila. Videla sem njeno oglato, nizko postavto z moško frizuro plesati v težkem, belem, skoraj duhovniškem plašču. Videla sem jo poleg njene visoke, pestro našminkane, rdeče oblečene tajnice. Čitala sem naposled v časopisih o njenem prepiru z gospodom Frischauerjem. Zmerom je delala name zopern vtis, ki se je včasih spreverčal v obžalovanje, kako more nedvomno nadarjena, mogoče vredna žena tako krivo razumeti in na glavo postavljati smisel svojega poslanstva. Ali ni prava ženskost in pristna naravnost pri ženi celo v najbolj javnem položaju pogoj za vsak dober učinek? Saj samo ti, najčistejši namen brez namere, pristojaš ženi!

Gospa Jo van Ammers-Küller je naredila name popolnoma drugačen vtis. Značilna zanjo je težka nizozemska klenost, zato je njeni impozantni postavi dosti bolj pristojalo ogrinjalo iz hermelina in mirna kretnja kakor pa nediscipliniran izbruh v trenutku, ko je ne ravno z nežnim očitkom proti predsedniku vsa solzna zapustila dvorano. Kolikšna škoda za njeno sliko! Že mnogokrat sem obžalovala, da je ženska v primeri z moškimi, ki že od nekdaj stoji v javnem življenju, premalo disciplinirana. Gospa van Ammers-Küller me je preverila, kako važno je za ženo, ki hoče biti vredna svojega mesta v zboru duhov, da se zna premišljeno prilagoditi celoti, ne da bi se dala motiti od trenutnih izbruhov čuvstva. Kasneje sem spoznala gospo Jo van Ammers-Küller-jevo kot samozavestno in preudarno damo. Njene knjige so na Nizozemskem, posebno pa v Nemčiji, zelo razširjene in so doživele veliko izdaj. Pred kratkim je izšla njena najboljša knjiga „Upornice“ v slovenskem pre-

vodu. Pisateljica značilno slika pretekle čase, zlasti pa obvladuje v vseh podrobnostih biedermeiersko dobo. V tej knjigi podaja čitatelju dobro začrtan razvoj ženske emancipacije, in sicer v treh dobah, okrog leta 1840., 1872. in 1924.

V Dubrovniku sem zopet srečala tri pomembne zastopnice svojega spola v duhovnem svetu južnih Slovanov, ki sem jih že pri prejšnjih priložnostih spoznala v Ljubljani. Te so bile gospa Desanka Maksimović, znamenita srbska pesnica, in pa veliki bolgarski poetesi Dora Gabé in Liza Bagrjana. Razumljivo je, da so me te tri žene prav posebno zanimale, saj pripadajo našemu južno-vzhodnemu svetu in so res zanimive, vse tri skupaj radi različnosti in pa vsaka zase kot posebnost. Zlasti zasluži našo pozornost gospa Desanka Maksimovićeva kot največja sodobna srbska pesnica. Izdala je tri zbirke nežno in izvorno občutenih pesmi in več zvezkov proze. Tej ženi zlasti ne smemo pozabiti, kako velike, tople in odkritosrčne so njene simpatije do našega slovenskega naroda. Če gledamo to drobno deklislo bitje, kako vneto se zavzema za dobre namene in občutja najrazličnejših ljudi v naši jugo-slovanski domovini, nas to veseli, da še več, to vzbudi v nas željo, da bi se našlo v vseh delih naše države še mnogo ljudi, mnogo žena, ki bi s tako lepo odločnostjo posvečale svoje srce skupnemu delu.

Velika je razlika med njo in bolgarsko pesnico Doro Gabé. Če je pri Desanki Maksimovićevi, pri tem preprostem, kot ptička nežnem bitju, glavni vtis vroča idealistična odkritost, se ti zdi elegantna Dora Gabé kakor posebljena skrivnost. Njen hrepeneči pogled, njena hoja, njene malce trudne kretnje, vse je kakor v tenčice povito. Ona se mi vidi mogoče najbolj orientalska, gotovo pa najbolj romantična v tej trojici. Pristojalo bi ji mnogo bolj, če bi se kretala po vrtovih, med vodometi, v svilenih vezenih oblačilih, v neevropskem, nedanašnjem življenju, kakor pa v konferenčnih dvoranah, med debatami, v avtomobilih in krojaških kostumih. In vendar, kako mirno in jasno zna ta žena v javnosti povedati svoje mnenje! V kratkem govoru je gospa Gabéjeva v Bondijevem gledališču predlagala, da bodi mednarodno izmenjavanje abecednikov svobodno, kar je zlasti velike važnosti za otroke narodnih manjšin. Njen predlog je bil sprejet. Gospa Dora Gabéjeva velja na Bolgarskem za veliko liričarko in je precej obogatila tamkajšnje mladinsko slovstvo.

Gospa Liza Bagrjana, zelo znana bolgarska pesnica, ima kakor njena rojakinja gospa Gabéjeva svetski nastop in prijetno eleganco, učinkuje pa poleg hrepeneče romantičnega, nežno zapeljivega tipa one povsem drugače, to pa zlasti s svojim izvornim temperamentom, ki radi izrazito ženske note ni nikdar kričav, ampak samo žari iz njene osebnosti. „Bagrjana“ pomeni v našem jeziku „skrlatno rdeča“ in to ime je kakor nalašč izmišljeno za to polnokrvno žensko. V Ljubljani sem imela priložnost za daljši pogovor z njo. Razložila mi je nekaj svojih pesmi, ki so izšle v dveh zbirkah. Te pesmi pojo, kot poje divja kri, in vsebujejo veliko lepoto, ki je lastna vsemu nepotvorjeno naravnemu. Tudi Liza Bagrjana je pisala ljubke, mladinske knjige. Naša lirika si je pridobila v njej dobro prijateljico in sklenila je izdati bolgarske prevode naših odličnih pesnikov.

Predno sem zapustila Dubrovnik, ki je na svojih častitljivih tleh dajal prostor svojevrstnemu boju za svobodo, sem srečala še eno ženo, ki je ne bi rada pozabila. To se pravi, ni mi prišla nasproti, saj niti ni bila v Dubrovniku, toda brala sem njeno knjigo, ono, v kateri ta nadarjena nemška, a po svoji krvi pristno slovanska pesnica, vnukinja velikega hrvaškega pesnika Preradovića, oznanjuje pokrajino svoje domovine. Ker pripovedujem na teh listih vse, kar je na kongresu Pen-kluba posebno vplivalo name in zlasti kar me je zanimalo na ženskah in v njih, nikakor ne smem prezreti „dalmatinskih

sonetov“ Pavle Preradovičeve. Kakor ona obuja otoke, kamne, kače in rastline, mesta in stavbe in končno svoje ljubljeno južno morje, tako ume obujati le pesnica. Čeprav je instrument njenega izražanja nemška beseda, vendar čuti z našo krvjo, gleda z našimi očmi in slavi lepoto naših krajev kot lepoto svoje domovine.

Burni kongres v Bondijevem gledališču se je bližal koncu. Vsi smo občutili, da bi se moralo zdaj šele pričeti pravo zborovanje, zdaj, ko so se razburjenja polegla, ko so se sporna vprašanja razčistila in je prišel smisel in namen Pen-kluba jasno na dan. A prav tedaj se je igra končala. Knjiga se je po napetem uvodu zaprla, pogovor se je prekinil in zbor duhov je po viharni in učinkoviti ouverturi obmolknil. Ampak to nič ne de. Saj se nikdar nič ne konča, saj ni zaključka. Tako je življenje. Hoteti naprej, boriti se naprej, delati naprej, to je geslo, in dolžnost žene je, z vsemi močmi pomagati Lepemu, Dobremu in Resničnemu do pravega mesta na svetu, ki mu boji ohranjeno.

POD DALMATINSKIM SOLNCEM

Maša Slavčeva

Iz temne noči se luščijo sive sence. Zvezde blede. Svetlejši postajajo obrisi otokov; nebo in morje nalahno modrita. V vijoličaste odtenke se preliva pokrajina, ker se zora smehlja za otoki.

Črički na borih, svetlozelenih, so vreščali vso noč do jutra in iz jutra bodo v dan, do pozne noči. Nad spečimi vinogradi švigajo molče lastavice in redki vrabci ne kriče. Le ostri krik galebov pa de zdajpzdaj z neba. Ponoči se oglašá mala sova kukumavica s strahotnim ku-ku-mu! in ni ga otočana, ki bi se drznil ob pozni uri po cesti mimo groblja, ograjenega s kamnitim zidom.

V težka železna vrata se uprem z vso močjo. Ko jih odrinem, zaškripljejo z glasom, ki gre skozi mozeg. Trenutek postanem, predno vstopim. Živci mi drhte od tega glasu.

Tu je zares kraj miru. Ozke ciprese so negibne kakor iz voska. V jutranjem mraku so videti podobne črnim stožcem. Sredi malega groblja je razvalina hiše. Izumrl je rod v njej in groblje je zraslo okoli. Smrt je zasejal rod v vrtu in zdaj zbira tu vse, ki si jih izvoli. Napol podrte stene so neme. Streha jim je nebeški svod. Nemo sanjajo v brezdanji mir. V hiši med stenami rasto oljke v plahi sivozeleni barvi, ki ne moti simfonije brezupja. Vse je negibno, kakor okamenelo.

Tri, štiri grobnice samevajo ob zidu. Zapuščene. Brez zelenja in cvetic. Samo gol, razpokan kamen. Latinski napisi so nečitljivi.

Grobov ni. Oko uzre veliko ploščo čez četrtno groblja: cementna tla. V njih zaklopna vrata, poleg zaklopnih vrat skupna selska grobnica. Napisa nima, niti imena, ne okraska. Le na slehernih vratcah železni okrogli ročaji, ki so jih nevihte pobarvale z rjo in narisale nečitljiva runa na cement. Osat in redka trava, ki poganja na groblju, je sežgana od silne vročine. Stopim nekaj korakov naprej. — Pred menoj za-
vrši — —

Roj za prst velikih kobilic skače okrog mene. In beži — — —

Vsak korak jih splaši dvajset in več. S suhim prasketom skačejo med osatom, rjave kakor ta zel. Ogabno — —

Prvi solnčni žarek se dotiplje do vršičkov cipres. Med njimi stopam, ko se mi čez lice spusti gosta bela tančica, pajčevina. Za tolar velik, debel, nagnusen pajek se ziblje v njej. Trepetaje se rešim nitk. Solnce se lije počasi po cipresah navzdol. Goste mreže pajčevine so spredene med njimi. V rosi se zlato in biserno iskre. Ali se ne gibljejo krošnje borov izven groblja v vetru? Tu ga ni čutiti. Vrhovi cipres so negibni, ko da jih tišči zakon tisočletnega spanja. Pajki so negibni, le kobilice mi ob slehernem koraku skačejo med tmjem in osatom — —

Melanholija — — Njen inkarnator je bil Böcklin. To je njegova pokrajina. Manj temna, a bolj brézupna. Tako brezupna, da bi človek kričal z raztegnjenim krikom brezumja — ne — takoj bi utihnil. Tu je krik zaman. Otoki ti ga lahko ponove, še dalj zategnjeno, še bolj brezupno. — In potem je zopet vse molk. Vse utone v vodah, ki oblivajo otoke. Želje, hrepenenja, sovraštva, — vse, vse — —

Obmolkneš kakor pokrajina, okameniš kakor ona.

Kdor je tu pokopan, izgine. Le skupen grob ostane. Brez imena, brez cvetja, brez napisa. Čemu tudi? Vse to izgine, izbrisano z viharji in vetrovi. Ostane le večni pokoj, ki ga tudi vihar ne razruši. Vihar preide in vetrovi se menjavajo, večni, večno spremljivi — a pokoj tu je le en sam in ta je večen —

Sedem na mestoma razrušeno ogrado groblja, ki je prav taka kakor ograde okrog hiš in vinogradov: vse kakor razvaline.

Z grička preko vinogradov mi gre pogled. Zakaj groblje je sredi med vinogradi. Sredi zorenja zlatih in krvavih grozdov leži. Tako sta blizu smrt in življenje, a to nikogar ne moti. Mrtvi spe sredi trt, kakor so živeli med njimi — —

Terakotna cesta se vije ob obali. Tako je žareča. — Edini smehlaj na otoku — —

Od daleč se s komaj zaznavnim vetrom izgubi do groblja glas zvona —

Gruča ljudi spe z naglimi koraki po cesti. Moški, ženske, otroci. Iznad njih se dviga polglasno mrmranje.

Gredo, skoro teko. Tiho, kakor po opravi, ki ga je treba čimpreje dovršiti. V mislih že napol pri njem, da krene življenje v stari tir.

Sredi gruče gre župnik, še mlad mož. V staroslovenskem jeziku čita polglasno mrmraje pogrebno molitev.

Za njim nese nekdo na glavi pravokotno desko, meter dolgo. Na njej nekaj voščencemu liku podobnega: mrtvo dete. V belo tančico je zavito drobno trupelce. Razkrito belo lice obroblja venček živordečih papirnatih rož. Deska se na glavi moža narahlo ziblje in dete na njej. Nad glavami otočanov plove kakor majcen čoln na valovih jutranjega diha.

Obrazi vseh so brezgibni. Nikjer solze v očesu. Le lice enega samega moža je okamenelo. Kamniteje je od kamna. Oče detetov. Včeraj mu je umrlo. Ni jokal, ne govoril. Hodil je po selu kakor lutka. Ničesar ni videl ne slišal. Pritaval je v gostilno, sedel za mizo. Nekdo mu je primaknil čašo; zato je pil. Gledal je v kot in nezavedno sukal kupico med prsti. Hrbet je okrenil tovarišem, ves večer jim lica ni pokazal.

Prav tak je zdaj. Strahoten je ta mir brez solza, brez besede —

Pred grobnico so. Župnik odmoli. Blagoslov. Vse poklekne. Dete odmotajo iz belega pajčolana. Zene ga poljubljajo. Sadjé mu dajejo v obleko. Prastar običaj — tu še živi — —

Nekdo hoče odpreti prvo zaklopnico. „Ne, ne — zadnjič smo položili Joco tja — smrdelo bo!“ Na nasprotnem koncu odpro druga zaklopna vratca: „Tu sem!“

Dva moža primeta dete za ramena in nožice ter ga spustita v grobnico. Še poslednji križ preko njega — —

Vse je tiho — —

Ali niso zaškrtali zobje? Očetu so roke bele. Tako trdno so se sklenile — — —

Vratca zapro. Pogreb je končan.

Pisana gruča se vrača z župnikom. S hitrimi koraki, na delo se jim mudi. Zakaj njih zemlja hoče nege. Od ranega dneva do pozne noči — — Pije jim življenje, pije jim kri. Zato je tako rdeča — —

Obrazi so vsakdanji: zarjaveli od solnca, nagubani od vetra. Nasmihajo se, smejo se, če nanese tako pogovor, ki je živ.

Ni jih izkvarila civilizacija. Ne znajo glumiti žalosti, če je ni. In če je — jo zataje. Nikjer ni gravitativnega koraka žalosti in poze, nezanosno glumljene, stokrat videne laži.

Umrlo je dete. Kaj zato — mnogo je še majk in očetov, Bog jim bo dal še mnogo otrok. Ljubezen nikoli ne mine. Nikoli. — Večna je kakor morje — —

Sredi gruče gre nekdo, ki nosi belo desko in belo tančico — za prihodnje dete, ki bo umrlo.

V zgodnjem jutru se izgubi gruča za ovinkom. Veter zaveje nekaj glasov do mene, potem utihne vse.

Oči si pomanem in se vprašam, če sem sanjala — — ne — —

Do grobnice stopim, gledam zaklopna vrata z zarjavlimi obroči: Šest in šest. Dvanajst. Dve vrsti.

A tu leži mnogo več ljudi. Vsa vas se zbira pod temi vrati. Drug poleg drugega, možje, žene in otroci, v svojih vsakdanjih oblekah.

Tu doli leže in molče. V živ kamen je vklesan njih poslednji dom. Vsi so enaki. Nič znamenj, nič napisov. Nehali so biti. Prah so bili in v prah so se povrnili.

Tam na zidu je velik kamnit križ, za njim morje — daleč. — Svetlovijoličasto kakor prve plahe vijolice, mirno kakor stekleno. Večno nosi

na svojih vodah usodo teh ljudi, spokojnih kakor pokrajina. Brezupno vdanih.

Mir veje od ondi. Mir vsepovsod.

Črne ciprese, voščene, vitke — —

Negibni pajki v bisernih mrežah. Brezglasen mir.

Ob grobnici stojim in tik ob njej uzrem mak. En sam cvet. Edina barva v tej puščavi. Majhen, tenek, a rdeč — rdeč — Nad zaklopna vrata se sklanja, kamor so dejali dete. Čudež, da ga nihče ni pohodil — Da mu z dotikom nihče ni otrešel cveta —

On edini je znak krvi, živega življenja — In zdaj —! Zdaj v mrtvi, brezveterni tišini se spusti rdeč list na vratca — in drugi — tretji — še in še — poslednji.

Rdeče se je razjokal mak — golo steblo stoji negibno ob grobnici. Na njej leži petero kapelj — rdeče rdečih — krvave solze — —

Umrlo je dete anno domini 1933 na dalmatinskem otoku in bilo pokopano po stoletnem običaju.

Nihče ni tožil za njim —

Le rdeči mrak se je razjokal in zvenel.

ZMENEK

Slika iz „Lovčevih zapiskov“

Ivan S. Turgenjev — Marija Kmetova in Janez Rožencvet

Sedél sem v brezovem gozdiču, jeseni, nekako sredi septembra. Že od jutra je pršel droben dežek, ki ga je zdaj pa zdaj zamenil topli sijaj solnca; nestanovitno vreme je bilo. Zdaj se je nebo vse prevleklo z meglenimi, belimi oblaki, zdaj se je mestoma nenadoma na mah razčistilo, in tedaj se je izza razmaknjenih oblakov prikazala vedrina, jasna in mila kakor prelepo oko. Sedél sem, se oziral okrog in poslušal. Slaboten veterc je komaj, komaj vejal po vršičih. Notrina gozda, mokrega od dežja, se je neprestano izpreminjala, kakor se je baš solnce svetilo ali skrivalo za oblake.

Listje na brezah je bilo še skoraj vse zeleno, čeprav znatno pobledele; komaj tu in tam je stala kakava prav mlada breza, vsa rdeča ali vsa zlata, in treba je bilo videti, kako je vzplamtelja v solncu, kadar so jo njegovi žarki naglič posvetili, polzé in lesketaje se skozi gosto sito tenkih vejic, ki jih je bil pravkar opral bleščeči se dežek. Vgnezdil sem se bil pod drevescem, čigar veje so se začenjale nizko pri tleh, da so me zato lahko varovale dežja, in ko sem se naužil slik naokoli, sem zadremal v tisti mirni in krotki spanec, ki ga poznajo le lovci.

Ne morem reči, koliko časa sem prespal, a ko sem odprl oči, — je bila vsa notrina gozda polna solnca in na vse strani se je skozi radostno šelesteče listje kazalo in kar iskrilo jarko-sinje nebo: oblaki so se poskrili, razgnal jih je prešeren veter. Hotel sem vstati in znova poskusiti srečo, kar se mi oči iznenada ustavijo na nepremični človeški.

podobi. Zagledal sem se: bilo je mlado kmečko dekle. Sedela je dvajset korakov od mene, z zamišljeno povešeno glavo in obe roki spuščeni na kolena; v eni roki, na pol odprti, je ležal obilen sopek poljskega cvetja in pri vsakem njenem vzdihu tiho podrsel po mizičastem krilu. Čista, bela srajca, zapeta za vratom in v zapestju, se je vlegala v mirnih, mehkih gubah po njenem životu; debele, rumene, steklene jagode so se ji v dve redi spuščale na prsi. Po sebi ni bila prav nič napačna. Gosti, plavi lasje, prekrasne pepelnate barve, so se v dveh, skrbno pričesanih polkrogih razločevali izpod ozke rdeče poveze, potegnjene skoraj prav na čelo, belo kakor slonova kost; ostali del njenega obraza je komaj nadahnila ona zlata zagorelost, ki se prijemlje le tenke polti. Oči ji nisem mogel videti — jih ni dvignila; ali videl sem njene tenke, vzbočene obrvi, njene dolge trepalnice; bile so vlažne, a na enem licu se je na solncu blestela posušena sled solze, ki se je bila ustavila šele pri nalahko pobledelih ustnicah. Vsa njena glavica je bila zelo mila; celo nekoliko debel in okrogel nos je ni kazil. Zlasti mi je bil všeč izraz njenega lica: tako preprost in krotak je bil, tako tožen in poln otroškega nerazumevanja lastne žalosti. Očitno je nekoga čakala; v gozdu je nekaj polahko zahrstnilo. Naglič je dvignila glavo in se ozrla; v prosojni senci so se bistro zasvetile pred menoj njene oči, velike, jasne in plašne, kakor oči košute. Nekaj trenutkov je prisluškovala, ne da bi odmeknila široko odprte oči s kraja, odkoder se je razlegel slabotni zvok, zavzdihnila je, nato počasi okrenila glavo, se sklonila še niže in jela počasi prebirati rože. Veke so ji zardele, trpko so se zgenile ustnice, in nova solza je pripolzela izpod gostih trepalnic, se ustavila in svetlo blestela na licu. Tako je preteklo precej časa; uboga deklina se ni genila, — le večasih je otožno premaknila roke in prisluhovala, samo prisluhovala... Znova je v gozdu nekaj zašumelo, — vztrepetala je. Šum ni ponehal, še razločnejši je postajal, približeval se je, in slednjič so se čuli odločni, nagli koraki. Ona se je vzravnala, kakor bi se bila prestrašila; njen pazljivi pogled je zatrepetal in vzplamtel v pričakovanju. Skozi goščo se je hitro prikazala podoba moškega. Zazrla se je, zagorela, se veselo in blaženo nasmehnila, hotela je že vstati, a koj je spet vsa vase zlezla, prebledela, se zmedla — in komaj je potem dvignila svoj drhteči, skoraj proseči pogled v prišleca, ko se je ta ustavil pred njo.

Radovedno sem ga premotril iz svoje zasede. Reči moram, da ni napravil name prijetnega vtisa. To je bil, vsa podoba je kazala, razpašen sluga mladega, bogatega gospoda. Njegova obleka je izpričevala hlepenje po okusu in gizdalinski bezskrbnosti: na sebi je imel prav kratak plašč bronaste barve, bržčas z gospodovih pleč, črno kapo z zlatim pramom, potisnjeno prav na obrvi. Okrogli ovratnički njegove bele srajce so mu neusmiljeno podpirali uhlje in rezali lica, a poškrbljeni rokavčki so mu zakrivali vso roko prav do zaripljenih in krivih prstov, okrašenih s srebrnimi in zlatimi prstani s spominčicami iz turkizov. Njegov obraz, rdeč, poln in predrzen, je spadal k onim obrazom,

ki so, kakor sem jaz imel priliko opaziti, skoraj zmerom zoprni moškim, in, na žalost, prav pogosto vseč ženskam. Vidno si je prizadeval, da bi dodal svojim prostaškim potezam še izraz prezirljivosti in presedanja; neprestano je mežikal s svojimi že itak zelo drobnimi, svetlo sivimi očesci, mrščil čelo, povešal konce ustnic, prisiljeno zehal in z malo-marno, vendar ne baš prav spretno neprisiljenostjo zdaj z roko pogladil rdečkaste, drzno zasukane lase na sencih, zdaj pukal rumene koci-ne, ki so mu sršele na debeli zgornji ustnici — skratka, neznosno se je pačil. Začel se je zvirati, čim je zagledal mlado kmetico, ki ga je čakala; polagoma in razkoračeno je pristopil k nji, postal, skomignil z rameni, pogreznil obe roke v žepe plašča in komaj, da je ubogo deklino naglo in brezbrizno pogledal, se je spustil na tla.

— Kaj si že, — je začel in gledal kar naprej nekam v stran, tresljaj z nogo in zehal: — že dolgo tukaj?

Dekle mu ni moglo precej odgovoriti.

— Dolgo že, Viktor Aleksandrič, — je slednjič spregovorila s komaj slišnim glasom.

— A! (Snel je čepico, veličastno potegnil z roko po gostih, čvrsto nakodranih laseh, ki so se začenjali skoraj že pri obrvih, in ko je dostojanstveno pogledal okrog sebe, je spet skrbno pokril svojo dragoceno glavo.) A jaz sem bil skoraj čisto pozabil. Vrhtega, vidiš, dežek! (Spet je zazehal.) — Pa dela čez glavo: ne moreš vsemu kaj, in še zmerjajo te. Jutri odpotujemo.

— Jutri? — je spregovorilo dekle in uprlo vanj svoj preplašeni pogled.

— Jutri... No, no, no, lepo te prosim, — je hitro in nejevoljno pristavil, ko je opazil, kako je vsa zatrepetala in tiho sklonila glavo: — lepo te prosim, Akulina, ne jokaj. Saj veš, da tega ne morem trpeti. (In namrgodil je svoj topi nos.) Če ne, kar precej grem... Taka neumnost — kisati se!

No, saj se ne bom, se ne bom, — je vneto odvrnila Akulina in s težavo požirala solze. — Tak jutri greste? — je dodala po kratkem premolku: — le kdaj bo Bog dal, da vas spet vidim, Viktor Aleksandrič?

— Se bova že še videla, že še. Če ne drugo leto — pa pozneje. Kaže tako, da bi moj gospod rad v Petrogradu v službo vstopil, — je nadaljeval in izgovarjal besede nemarno in malo hohnjavo: — a morda greva tudi za mejo.

— Pozabili me boste, Viktor Aleksandrič, — je otožno dejala Akulina.

— Ne, zakaj neki? Ne bom te pozabil: le pametna mi bodi, neumnosti ne uganjaj, očeta ubogaj... Pa te ne bom pozabil — nee-nn-ee. (In mirno se je pretegnil in spet zazdehal.)

— Ne pozabite me, Viktor Aleksandrič, — je dejala ona s prosečim glasom. — Saj sem vas, mislim, tako ljubila, vse, se mi zdi, sem zaradi vas... Vi pravite, naj očeta ubogam, Viktor Aleksandrič... Kako naj vendar ubogam očeta...

— Kaj ne? (Te besede je spregovoril kakor iz trebuha, leže na hrbtu in s pod glavo podloženimi rokami.)

— Ali kako neki, Viktor Aleksandrič, — vi sami veste...

Umolknila je. Viktor se je poigral z jekleno verižico svoje ure.

— Ti, Akulina, nisi neumno dekle, — je dejal slednjič, — torej ne govori neumnosti. Jaz ti vendar dobro želim, me razumeš? Gotovo, saj si pametna, nisi čisto kmečka, bi dejal; tudi tvoja mati ni bila zmerom kmečka. Vse res, a ti si brez izobrazbe — in zato moraš ubogati, kadar ti rečejo.

— Ali to je strašno, Viktor Aleksandrič.

— I-i, kaj čvekaš, ljuba moja: v čem si našla strah! Kaj imaš tukaj, — je pripomnil, ko se je k njej primaknil: — rožice?

— Rožice, — je poparjeno odvrnila Akulina. — Tukaj sem nabrala vratiča¹, — je nadaljevala malo bolj živo: — ta je dober za teleta. A to-le, lejte, je strela² — zoper bramorje.³ In zdaj, poglejte no, kakšen čuden cvet: odkar sem na svetu, nisem še take čudne rožice videla. Tukaj so mačje oči,⁴ tukaj pa máčehice.⁵ In lejte, to je pa za vas, — je dodala in potegnila izpod rumenega vratiča majhen šopek modričastih plavic, povezanih s tenko travo: — ali č'te?

Viktor je lenobno iztegnil roko, vzel rožice, jih malomarno poduhal in jel vrteti med prsti, dočim se je zamišljeno in dostojanstveno zagledal navzgor. Akulina ga je gledala... V njenih žalostnih očeh je bilo toliko nežne vdanosti, blažene pokornosti in ljubezni. Tudi hala se ga je in se ni upala jokati, in poslavljala se je od njega ter zadnjikrat uživala njegovo podobo; a on je ležal, razvaljen kakor sultan, in je z velikodušno potrpežljivostjo in vzvišeno dobrostivo prenašal njeno oboževanje. Priznam, da sem z nejevoljo motril njegov rdeči obraz, kjer je izpod pritajene prezirljive ravnodušnosti sililo zadovoljno, prenasičeno samoljubje. Akulina je bila v tem trenutku tako lepa: vsa njena duša se je zaverovano, strastno razodevala pred njim, hlepela je po njem in se mu laskala, a on... on je vrgel plavice v travo, izvlekel iz stranskega žepa plašča okroglo stekelce z bronastim okvirčkom in je jel vtikavati na oko; a čeprav se je mučil, da je udriži z nagubančeno obrvjo, nakremženim licem in celo z nosom — stekelce se mu je vselej izmuznilo in mu padlo v roko.

— Kaj je to? — je slednjič vprašala začudena Akulina.

— Lornjet, — je dejal on važno.

— Čemu pa je?

— Da se bolje vidi.

— Pokażite ga, no.

Viktor se je namrgodil, ali dal ji je stekelce.

— Pazi, da ne razbiješ.

¹ Tapacetum vulgare. ² Bidens tripartita. ³ Bramorji = škrofelni.

⁴ Myosotis palustris.

⁵ Viola tricolor. V originalu stoji „matkina duša“, kar je navadna vijolica (viola odorata,) ki pa sredi septembra ne cvete.

— Ne bojte se, ne razbijem. (Boječje je približala lečo k očesu.)
Jaz nič ne vidim, — je nedolžno rekla.

— I, zamiži na oko, — je dejal on z glasom nezadovoljnega učitelja. (Zamižala je na oko, pred katerim je držala stekelce.) — Ali né takó, né takó, neumnica! Z drugim! — je vzkliknil Viktor in, ne da bi ji dal, da popravi zmoto, ji je vzel stekelce.

Akulina je zardela, komaj-komaj se je nasmešknila in odvrnila se je.

— Se pozna, da to ni za nas, — je rekla.

— In še kaj!

Sirota je utihnila in globoko vzdihnila.

— Oh, Viktor Aleksandrič, kako mi bo prestajati brez vas! — je nenadoma dejala.

Viktor je otrl lornjet s škricem in ga spravil spet v žep.

— Že, že, — je slednjič spregovoril: — spočetka ti bo težko, seveda. (Milostivo jo je potapljal po rami; ona je polahko vzela njegovo roko s svoje rame in jo je boječje poljubila.) — No, že res, že, ti si seveda dobra punčka, — je nadaljeval in se samoljubno nasmehnil: ali kaj bi? Presodi sama! Midva z gospodom pač ne moreva tukaaj ostati; zdaj je skoraj zima, in na kmetih je pozimi — to sama veš — kar strahota. To ti je v Petrogradu vse drugače! Tam so, zares, taka čudesa, kakoršnih si ti, nevednica, še v sanjah ne moreš predstavljati. Kakšne hiše, ulice, pa družba, olika — sploh čudovito! ... (Akulina je z zanimanjem požirala njegove besede in malone odprla usta kakor otrok.) — Pravzaprav pa, — je dodal in se zvrnil po tleh: — čemu ti vse to pripovedujem? Saj ti tega ne moreš razumeti!

— O, zakaj ne, Viktor Aleksandrič? Razumela sem; vse sem razumela.

— Glej jo nol

Akulina je pobesila glavo.

— Preje niste z menoj tako govorili, Viktor Aleksandrič, — je spregovorila, ne da bi dvignila oči.

— Preje?... preje! Glej jo!... Prej! — jo je nekam nejevoljno zavrnil.

Oba sta pomolčala.

— Zdaj je pa že čas, da grem, — je dejal Viktor in se že na komolce oprl.

— Počakajte še majčkeno, — je s prosečim glasom rekla Akulina.

— Česa naj čakam?... Saj sem se že poslovil od tebe.

— Počakajte, — je ponovila Akulina.

Viktor se je spet vlegel in začel požvižgavati. Akulina ni genila oči od njega. Mogel sem opaziti, da se je je polagoma polaščalo razburjenje: ustnice so ji podhrtevale, njena bleda lica so lahno zardela...

— Viktor Aleksandrič — je spregovorila slednjič s pretrganim glasom: — to je pregrešno... to je pregrešno, Viktor Aleksandrič: Bog ve, da je!

— Kaj je takó pregrešno? — je vprašal on, namršil obrvi, se malo sklonil in obrnil glavo k njej.

— Greh je, Viktor Aleksandrič. Da bi mi vsaj lepo besedico rekli za slovo; vsaj besedico bi rekli meni, ubogi sirotici ...

— Pa kaj naj ti rečem?

— Jaz ne vem; vi to bolj veste, Viktor Aleksandrič. Lejte, vi odpotujete, in vsaj besedico bi ... S čim sem si to zaslužila?

— Kako si vendar čudna! Kaj morem jaz?

— Vsaj besedico bi ...

— No, zdaj si pa začela svojo goniti, — je nejevoljno zagodrnjal in vstal.

— Ne bodite hudi, Viktor Aleksandrič, — je naglo dodala ona in komaj zadrževala solze.

— Jaz nisem hud, a ti si tako neumna ... Le kaj hočeš? Veš, da se ne morem s teboj oženiti? Veš, da ne? Torej, kaj češ vendar? Le kaj? (Obregnil se je z obrazóm, kakor da čaka odgovor, in razkrečil prste.)

— Nečem ... nič nečem, — je odvrnila, zajecjlala in se komaj upala iztegniti k njemu drhteče roke: — ali tako, vsaj besedico bi, za slovo ...

In curkoma so jo solze oblile.

— No, tak zdaj se mi pa jokaš, — je hladnokrvno zagodrnjal Viktor in si od zadaj potisnil čepico na oči.

— Jaz nečem nič, — je nadaljevala ona, hlipaje in zakrivaje si lice oberoč: — ali kako mi bo zdaj pri domačih, le kako mi bo? in le kaj bo z menoj, kaj se mi, revi, obeta? Z njim, ki ga ne maram, me omože ... Nesrečna moja glavica!

— Kar pripévaj, kar pripévaj, — je polglasno zamrmral Viktor, ki se je v zadregi obíral na svojem mestu.

— A on, vsaj besedico bi, vsaj eno bi ... Recimo, Akulina, naj bi dejal, jaz ...

Nagla, prsi trgajoča ihta ji ni dala dokončati besede — zvalila se je z obrazom v travo in bridko, bridko zajokala ... Vse njeno telo je krčevito plalo in zatilnik se ji je dvigal ... Dolgo zadržano gorje se je slednjič utrgalo kakor hudournik. Viktor je malo postal pred njo, postal, skomignil z rameni, se obrnil in odšel z dolgimi koraki.

Minilo je nekaj trenutkov ... Utihnila je, dvignila glavo, skočila na noge, se ozrla in tlesknila z rokami; rada bi bila stekla za njim, a noge so ji klecnile — in zgrudila se je na kolena ... Nič več se nisem zdržal in planil sem k njej; ali komaj me je utegnila zapaziti, se je — le kje je vzela moči — s slabotnim krikom dvignila, izginila za drevjem in pustila raztreseno cvetje na tleh.

Obstal sem, pobral šopek plavic in odšel iz gozdiča na polje. Solnce je stalo nizko na blede-jasnem nebu, in žarki so bili tudi nekako obledeli in ohlajeni: niso sijali, razlivali so se z enakomernim, skoraj vodenim svitom. Nekdo se je peljal za golim holmom in gromko ropotal s praznim vozom.

Vrnil sem se domov; ali obraz uboge Akuliné mi dolgo ni šel iz glave, in njene plavice, že zdavnaj vele, še dosihmal hranim doma.

* * *

Za petdesetletnico smrti Turgenjeva izda Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani popoln prevod njegovih slavnih „Lovčevih zapiskov“. Prevajati jih je začel Bogomil Vdovič, a ker ga je pri delu prehitela smrt, nadaljujeta prevod naša sotrudnika Marija Kmetova in Janez Rožencvet. Knjiga izide še letos in opozarjamo nanjo cenj. čitateljice.

Z blagohotnim dovoljenjem založnice priobčujemo tu devetnajsto sliko iz knjige. Objavljamo jo nekoliko okrajšano, vendar tako, da izpričuje še vse vrline velikega realističnega pisatelja. — Op. ur.

ZOFIJA PODLIPSKA

Ob stoletnici njenega rojstva

Vera Dostalova

Hi krasnemu razvoju češke literature so prispevale v veliki meri globoko izobrazene žene. Ne samo, da so nudile pisateljem moralno oporo, temveč tudi same so bile literarno aktivne. Imena, kakor Božena Němcova, Karolina Světa, Tereza Novakova in Zofija Podlipska so močno obogatile češko literaturo pretekle dobe. Najmanj znana izmed teh je Zofija Podlipska, katere 100 letnico rojstva je praznoval češki narod v letošnjem maju.

Bila je mlajša sestra Karoline Světle, obe pa sta bili hčerki praškega trgovca Rotta. Vzrasli sta v starem domu v Poštni ulici. To ulico popisuje Karolina Světa v svojih „Spominih“. Tukaj so bili stari, mali domi s pozno v noč odprtimi vrati proti peščenemu bregu Vltave. Obe deklici sta bili često priči ro-

mantično groznih sporov, ki so se odigrali pred domov in zadaj med barvskimi vajenci in služkinjami ter so se često krvavo končali. Světa popisuje življenje na obrežju Vltave, kjer sta s starši hodili v Stromovko in gledali na nasprotni, s stebri podprti dom. Na njem je Marija držala svoje dete in bila zavita v jasnoder plašč, ki je kljub 150 letom obdržal žive barve. Bili sta pod Marijino obrambo. Z babico sta potovali na Sv. Goro.

Večkrat je obema sestrama motil spanec šum vode, krič ljudi in zvočenje čuvaja. Zadel je strel iz možnarja, ki je na Višegradu oznanil, da voda narašča in naj se ljudstvo zavaruje pred povodnjo. Za časa povodnji več noči niso spali, voda jim je segala že do stanovanj, okoli njih so pluli čolni, v katerih so jim prinašali jedil. Za vzgojo deklic se je mnogo trudil oče. Tako je Zofija podedovala po očetu globok razum in upornost proti predsodkom in tradiciji, po materi nežno čuvstvanje in umetniški polet, po babici pa nagnjenost h katolicizmu ter romantično domišljijo, nagibajočo se k mističnim pojavom. Močno so nanjo vplivali bolesteni dojmi družinskih sporov, mučen dojem šole in družbe. Opazovanje napačnega vzgojnega načina jo je privedlo do tega, da je pričela razmišljati o spremembi obstoječega

stanja. Bogastvo svojih materinskih čuvstev je razširila na vso mladino, predvsem na zapuščene otroke. Vodila je več let društvo „Zaščita zapuščenih in zanemarjenih deklet“. Za cilj si je vzela proglašanje obče morale, socialne in dogmatične ideje. Nemška idealistična poezija je nanjo močno vplivala, izmed domačih pisateljev pa Smetana, Jan Purkyňe ter Komensky. Velik vpliv nanjo je imela tudi romantična idealistka Sandova s svojimi psihološkimi popisi strastnega in erotičnega človeka. Od romantično senzacijsko-nalnih romanov je prešla k sociološkimi opisom, ki pa pripadajo že zrejši dobi. V svoji mladosti je popisovala že minuli svet ter prenapetost običajev starega končujočega se in novega nastajajočega sveta. V to vrsto spadajo povesti kakor „Na domačih tleh“, „Pravica ljubezni“, „Čehinja in Nemeč“, „Zakonci“. Glavne njene ideje so: religioznost, npravstveno in narodnostno vprašanje. Najbližje pa ji je bilo seveda žensko vprašanje. Zanimivi so odlomki iz njenih del: Vihar med narodi in družvi je koristen. Pretresa bitja, ki padajo v lenobo; tak vihar potisne sile naprej. V dolgem miru in blaginji gine svežost in sila. Vihar nam samo razsvetli cilj in vzbudi samozavest. — Vzgoja v mirni samoti dela ljudi boječe in občutljive, skratka slabe proti napadom sveta. Bolje je udeležiti se gibanja, to krepí in jači. — Vprašanja ubožstva ni moči rešiti z miloščino, ta samo ponižuje. Ne pomaga obdarovati posameznega človeka. Treba je pomoči s sredstvi, da sam uspe. — Ljubezen je dvojna: gmotna in idealna. Gorje pokolenju, ki idealne ljubezni ne razume. — Blaginja zakona je v enakosti in skladnosti ter v razumevanju cilja življenja. Brezsmotnost je bolezen. — Nedostatek ženskosti je nesreča moža, kakor je analitičnost in razkroj volje pri možu ženina nesreča. — Dekleta se ne smeje vzgajati samo za moža, brez katerega bi same ne mogle obstati. Morajo si izvoliti kakršenkoli koristen posel, utrajati morajo lastni um in silo. Proti napadom otožnosti ni boljšega leka kakor smotno delo. — Dete more biti srečno samo s pomočjo rodbine. Ljubezen do otroka mora preprečiti ločitev staršev. — Dete, iztrgano iz rodbinskih tal, je povsod ubogo tuje bitje.

Ta idejna smer, ki si kleše pot k izvirnemu češkemu humanizmu, je tičala globoko v naravi Zofije Podlipske. Modno ljudomilstvo prednarčne dobe je bilo drugačno. Bilo je golo posnemanje plemenitih vodilnih duhov. Podlipska je ljubila ljudi in njih resnično doživljanje, pa se je vedno bolj osvobajala romantičnih sfer in se bližala vsakdanji realnosti življenja. Tako je dospela do resničnega sociološkega romana, orisala ni človeka samo enostransko, temveč v okviru celotnega življenja, kako se vzgaja in oblikuje od pokolenja do pokolenja. Zanima se za podrobnosti in vsakdanjosti, samo da bi iz njih vzrastla življenjska resnica.

V literaturi si je pridobila trajno vrednost z romani: „Ana“ in „Breg“. V teh delih se je povzpela do mojstrskega slikanja staropraškega trgovskega stanu; izvrstno je opisala zakonce in staromeščanske družine. V zgodovini je posegla v dobo Ane Přemyslovne, katere dobo in značaj je orisala v trilogiji: „Anežka Přemyslovna“, „Jaroslav Sternberg“ in „Přemysl Otakar II.“ Pisala je tudi drame, tako „Svatbeni dan“ ter razne razprave in študije, med njimi: „Žene v Tisoč in eni noči“, kjer dokazuje, da se žena stalno razvija k boljšemu in je njen namen, omiliti ljudsko divjost. Napisala je tudi mnogo otroških in vzgojnih povesti ter življenjepis Božene Němcove.

Najznačilnejše je njeno razmerje do sestre pisateljice Karoline Světle in njenega zeta pesnika Vrehlickega. Karolina Světle je pisala Janu Nerudi, znamenitemu pisatelju: „Mene je rešila sestra, a jaz rešim Vas, po meni se naučite verovati v sebe in upati v življenje. Čemu pa me nazivajo Světlo, če bi ne mogla razsvetliti teme v ljudskih srečih? Kakor je ona meni neutrudljivo klicala: „Delavnost, delavnost!“ tako bom tudi jaz Vam klicala: „Delavnost!“ Jaz moram oživiti Vašo dušo, saj čutim v sebi tok stoterih življenj.“

Zofija Podlipska je bila materinska prijateljica in zaupnica Jaroslava Vrchlickega v prvi dobi njegovega pesniškega razvoja. O prijateljskem razmerju priča njuna bogata korespondenca, ki izvira v glavnem izza časa, ko je mladi pesnik bival v Italiji. O tem, kako sta se seznanila, je pisal Vrchlicky Podlipski iz Livorna 26. jan. 1. 1876.: „Nikoli ne bom pozabil dneva in trenutka, ko sem Vas prvič obiskal. Vi ste morda, in to po pravici, pozabili na to malenkost. Dal sem Ottu neke verze za almanah Souzvuk, kateremu ste bili vi redakterka. Nisem vedel, kaka usoda jih je doletela v Vaših rokah, in šel sem Vas naravnost vprašat. To je bila samo pretveza, ker sem marljivo iskal vse možnosti. Poznal sem Vas samo iz Vaših spisov in dan pred tem sem se močno spopadel s svojim prijateljem zaradi Vaše Hanuš. Videl sem in še sedaj vidim v tem delu edino možno poetično stran naše zgodovine in naj reče kdo, karkoli hoče. Kar pa je glavno, jaz sem v njem predvsem našel Vaše srce, Vašo osebnost in Vašega duha. Pošteno sva se tedaj prepirala. Razšla sva se skoraj v sporu. Poiskal sem Vas drugi dan pod pretvezo Vašega dela. Privedli so me v prijetno izbo, kjer je Vaša knjižnica in sem pozneje sedel z Vami v mnogih zame nepozabnih pogovorih. Čakal sem trenutka, da ste prišli iz druge sobe. Dojem, ko sem Vas ugledal, je bil tako močan, da sem mogel komaj govoriti, toda tudi Vi niste bili povsem zbrani, morda sem Vas zmotil pri delu, zdelo se mi je, da so bile Vaše oči vlažne kakor po noči, prečuti zavoljo bolečin. Moj pogled je zasačil na Vašem čelu nekako senco, kakor bi presenetil misel, preden je zbežala pred neposvečencem v Vašo skramjo. Ne vem, kaj sem spravil iz sebe, a tudi Vi ste govorili nekoliko neskladno, vendar ste mi bili že takrat enako ljubeznivi in dobrotljivi kakor danes. Jaz otročaj sem si predstavljal, da Vi tuji nenadoma razkrijete globine mislečega duha, videl sem pred Vami svojo neznanost in nekaj Sfingi sličnega je ležalo v Vašem pojavu in to me je samo dražilo. Lahko se temu smejete, ako se hočete. Bil sem takrat začetnik, nekoliko razvajen, nekoliko nesmel. Ko sedaj analiziram celoto, v resnici ne vem, kako se je dalje zapletel vozal najinega poznanstva in se zadrgnil v prijateljstvo. A kaj je na tem, samo da se nisva zgrešila, da se le poznavata.“

Tako je še veliki pesnik Vrchlicky spoznal vrednost in globino Zofije Podlipske. Velika škoda je, da so čitatelji imeli v rokah le njena dela manjše vrednosti in jo po teh tudi sodili. V tuje jezike so jo malo prevajali, zanimivo pa je, da so izšli nekateri njeni spisi v srbskem prevodu.

RDEČA PENTLJA

(Pismo)

Vida Tauferjeva

Davi, ko sem brskala
med staro šaro,
je priklopela na dan
tvoja svilena pentlja.
Natršana je
in njena rdeča barva
je obledela.
Spomnila sem se,
kako je s teboj hodila v šolo,

kako sta se skupaj igrali.
Včasih, ko je razsajal divji veter,
sta drveli po klancu navzdol;
njena rdeča barva je gorela
na tvojih kodrih;
že oddaleč sem te spoznala po njej.
Ali veš, kako ti je bila dobra,
dokler si jo nosila...
Glej, zdaj sta smrt in žalost ob njej.

PRI KRIŽU

Vida Tauferjeva

V gozdu sem pri križu tiho stala:
v kotanji se plavica je svetila,
bela breza je zatrepetala,
pomladna sapa z njo je govorila.

Ti si pozabil name in na križ,
pozabil si na svoje zlate sanje.
Le ob večerih, kadar sam bediš,
zajoče veter, tam na dnu kotanje.

ZAKON (BRAK) V KRIZI

Dr. E. Jenko-Groyerjeva

Vse, kar so zadnje desetletje pisali, govorili in storili, da bi pojasnili, poučili in pripomogli za izboljšanje ali rešitev zakona, ki je utrpel in še ni preстал krize naše dobe, ni zadostovalo, da se reši zakon kot trajna zveza iz poloma vseh vrednot. Razrahljana povojna morala, težki materialni pogoji za skupno družinsko življenje, pomanjkanje želje po otroku, materialna in duševna osamosvojitve žene, propadanje moža — te in še mnoge druge vzroke navajajo v statistiki o tisočerihi ločitvah med zakonc.

Zanimanje za ta problem še ni ponchalo, ker je preaktualen. Vsakteri vzrok, ki sproži posamezno krizo zakonske zveze, ima gotovo vsak poleg pravne (juridične) plati še svojo duševno (psihološko) stran. V zakonski krizi se je izkazalo, da tudi želja po otroku, ki bi izpopolnil življenje obeh in bi bil boljši od njiju, sama na sebi ne more tvoriti zakona, kakor ga ne tvori zveza, vznikla samo iz močne ljubezni. Ta občutja mora krepčati trdna volja za trajno skupnost med obema osebnostima moža in žene in hotenje za razrešitev dveh človeških nalog: poklica in socialnega življenja.

Iz krize zakona se vedno bolj izloča dejstvo, da zakon ne more biti osnovan zgolj na ljubezensko-spolnih odnošajih, marveč predstavlja v svoji celoti enakopraven del ali člen verige duševnih skupnosti človeštva. Zato ne moremo presojeti zakona kot posamezno dogajanje, marveč moramo razmotrivati naše splošno duševno stališče ter ga usmeriti v boljši tir. S tem bi bila dana nekaka možnost za popravo zakona.

Da bridko občutimo na zakonu posledice gospodarske krize in bede, ki je nastala iz nje, je očitno. To se izkazuje kot posebno težka ovira v duševnem življenju. Vendar se moramo potruditi, da jo blažimo in ne padamo vanjo, kajti niso samo realne dobrine, ki lahko ustvarjajo usodo in srečo človeka, gre pred vsem za to, kako odreja človek s svojo osebo, okolico, s socialnim stališčem, z dobrinami, ki so mu zaupane. Kar naredi iz tega, postane šele njegova usoda.

Vidimo zakone, ki se v najkrajšem času ločijo, med njimi take z dolgotrajnimi zarokami, ko sta imela zakonca dovolj prilike in možnosti za medsebojno spoznanje in preskušnjo. Razidejo se tudi taki zakoni, ki so se omogočili še-le potem, ko so se obojestranske prejšnje vezi s težavo razdrle, kjer je torej brezdvomno bilo mnogo resne volje za novo zvezo. Juridična in medicinska veda iščeta v takih primerih vzroke v pomanjkljivi erotični skladnosti, zato so nekateri predlagali zakon na poskušnjo.

Pri vzhodnih narodih, kjer je etična podlaga za zakonske zveze drugačna kakor pri nas, sklepajo zakone na poskušnjo. Pri nas pa je zakon zasnovan

na trajnosti; predlagani zakon na poskušnjo à priori izključuje trajnost in bi ne vzbujal potrebnega čuta odgovornosti delj, nego traja poskušnja. Razen tega je napačno tudi mnenje, da bi se morali iz vseh okoliščin izločiti spolni odnosi in naj se samo po njih določa sposobnost ali nesposobnost za zakonsko zvezo.

Seveda se ločijo tudi stari zakonci, kjer nima nobeden namena ali želje, da bi potem stopil v nov zakon. Za ta korak se odločijo ljudje, ki ne morejo več prenašati slabih navad svoje zakonske polovice. Tu pridejo v poštev slabe navade iz prejšnjih časov, ki se niso odpravile z vzgojo v pripravljalni dobi za zakon, niti se ublažile v zakonu, marveč so se še bolj razvijale in vkoreninjale. Te navade se stopnjujejo v razvade in postanejo občutnejše in neprijetnejše zlasti takrat, ko mine volja za zakon.

V nezadostni pripravi za zakon je jedro zakonskega problema. Da se preprečijo globoka nesporazumljenja, ki se končajo z ločitvijo in oškodujejo rodbinske vezi v koreninah, bi bil poleg boljšega spoznavanja ljudi neobhodno potreben še primeren pouk, ki bi pojasnil, zakaj ta ali oni človek v tem ali onem primeru postopa tako in ne drugače.

Ali se ne uničijo mnoge zakonske zveze iz edinega vzroka, ker iščeta mož ali žena v zakonu priliko, območje, kjer lahko izvajata svoje slabosti, s čimer se popolnoma pokvari skupno življenje. Poleg teh ljudi so tudi erotično nesigurne osebe, ki čutijo zadoščenje le, če si vedno znova osvajajo nove ljubezenske ideale. Take ne prenesejo zveze le z enim bitjem, zato tembolj razvijajo lastnosti, ki so potrebne za osvajanje, pri tem pa zanemarjajo svojstva, ki so prvi pogoj za trajnost zveze. Te vrste tipi ne morejo ali nočejo biti odkriti; zahtevi po odkritem, poštenem postopanju se izmikajo ali se maščujejo s surovostjo, hudobnostjo v tem večji meri, čim bolj je zahteva pravno upravičena. Zato se trdovratno upirajo odkritemu medsebojnemu občevanju. Nočejo se čutili odgovorni, ker odgovornosti niso kos, ker nimajo sposobnosti zanjo. Kdor pa ima zvest značaj, obvaruje kontinuiteto (neprekidnost) skupnosti z izbranim drugom preko vseh nezgod in se nikdar ne spózabi.

Znameniti poznavalec ljubezni Balsac se izraža o njej s primerom o glasbeni umetnosti: ne iščite umetnika na mnogih instrumentih, ker prava umetnost je v dovršeni igri na enem instrumentu; tisti, ki ga obvlada, je pravi umetnik. Don Juanove ljubezenske lavorike se s to trditvijo posuše za vedno:

Družba potrebuje zanesljivih članov, ker se ne more tvoriti iz okrnjenih delcev. Brez zaupanja do sočloveka ni socialnega vzmeta. Sodobni človek se mora navaditi življenjske pristinosti, resnice in besedi in dejanju. V medsebojnih odnosih jih je najtežje prenašati resnico, kar je mnogim zelo neprijetno. Mnogokrat se pripeti, da po naravi resnicoljubni sodrug končno ugodí svoji šibkejši polovici in ji laže, da se le-ta ne čuti zapostavljene v svoji osebnosti.

Pravijo tudi, da zakonska zveza v vsakdanjosti otopi. Naziranje, da se pojmi zakona in erotike medsebojno izključujejo, je našlo mnogo zagovornikov. Francoski pisatelj pravi, da so še dobri zakoni, toda srečnih ni več, ker v trajni skupnosti erotično osrečevanje gineva. Dodati bi moral, da velja to za one, ki si ga pokvarijo. Saj daje baš samo trajna skupnost možnost za polno sporazumevanje v spolnih vprašanjih. Čeprav so z vsakdanjim zakonskim življenjem združene skrbi, žalosti, neprijetnosti boja za obstanek, se vendar zakon nikakor ne da primerjati z bežnimi ljubezenskimi zvezami, ki nimajo zmisla ne za skrbi, ne radosti, ne vedo za vsakdanja mala, toda pereča vprašanja ter so okrnjene za najboljšo vsebino.

Tisti, ki išče za svojo ljubezen visoke napetosti z gromom in bliskom in temu primerno junaško gesto, ki potrebuje neprestanega priznavanja svoje osebnosti, tisti ne bo našel v zakonu zadovoljnosti. Če pa vendar živi v zakonski skupnosti, vpliva na svojo polovico tako, da je le-ta v neprestanem strahu pred njegovo togoto in nepreračunljivostjo ali pa pod pritiskom njegove ponavljajoče se potrtosti in nje posledice. Mož, ki je v osebnem življenju radi nezadostnega uspeha izgubil pogum, prisili svoje otroke s tiranijo, da so mu popolnoma podložni. Žena, ki je razočarana v zahtevah po sreči, poskuša doseči srečo in ljubezen pri otrocih s tem, da jih nežno ljubi in jih razvaja, meneč, da se žrvuje zanje. Preverjena je o svoji požrtvovalnosti in se prav za prav izživlja v lastnem „jazu“, ter se čuti globoko prizadeto, ako se ji otroci v zdravem nagonu po samoohranitvi izneverijo.

Polom zakona povzroča tudi ljubosumnost, v kateri se, kadar ni resnega povoda za njo, izkaže volja k samovladi, k podjarmljenju sodruga in povzdiganju lastnega čuta samozavesti na račun svoje zakonske polovice. Ljubosumnost se razpase na otroke, starše, brate, sestre, stanovske tovariše, znance po prepričanju ali somišljenike, v posebnih primerih na živali, psa, mačko, ptico, najljubšo knjigo, kolo, ali druge predmete in zbirke, svetovno naziranje — vse se pretvori v predmet ljubosumne strasti. Norveški pisatelji radi predočujejo v svojih dramah ljubosumne tipe, da ne govorim o ruskih in italijanskih.

Take osebe groze s samoubojem ali ubojem, druge zopet z zapustitvijo, nekatere skušajo s solzami izraziti strah pred samoto, druge hočejo s slabo voljo, boleznijo ali pritožbami pritegniti nase druga oziroma družico. Kjer so pa duševne vezi že zrahljane, ali je zakonec že našel stik z drugo osebo, a mu manjka pogum za zavedno spoznanje, hitro najde zunanji povod za ljubosumnost ali razlog, ki bi opravičil novo zvezo. Vzrok težnje po novi zvezi ni v medsebojnem nerazumevanju, ampak v nezadostnem spoštovanju zakonske polovice. Da nekateri možje čutijo, kako jih popolnoma razume njihova za to docela nesposobna žena, si lahko razlagamo tako, da je ženi prirojen srečni dar vzbujati svojemu možu vedno zaželjeni čut popolnega priznanja.

Usodo nesrečnega zakona je mogoče preprečiti z navajanjem ljudi k izbiri pristnega, resničnega življenjskega tovariša. Zato je treba usmeriti vzgojo tako, da bo primerna razvoju in prilikam. Ako sejemo v mlada srca pravo tovariško ljubezen in gojimo v dušah čut priznanja med obema spoloma, ne pa brutalnega omalovaževanja do ženske, kakor je bilo pri nas tudi v navadi, ako blažimo surovo čutnost, da jo nadkrili spoznanje življenjskih nalog tega ali onega spola, smotreno pomagamo mladini, da se vtiri v skupnost z odraslimi. Ni toliko važna posebna priprava mladine za njene ljubezenske naloge, nujnejše je, da ne krčimo in ne rušimo njenih duševnih sposobnosti za boljša in lepša čuvstva. Naloga staršev in pedagogov je, naučiti otroka, ko dorašča v razumno bitje, da se zaveda svojih bodočih dolžnosti po spolu, da se ne razvija v bolesten tip, ki je radi razdvojenosti in nesigurnosti svoje osebnosti za vedno nesposoben tovariš za zakon.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

LA FEMME SLAVE. Brezprimerno nesebično delo dveh slovanskih žen, dvojna številka francosko pisane revije La femme slave, je vzbudila v vseh, ki so list dobili v roke, odkritosrčno občudovanje.

Urednica in izdajateljica hočeta s svojo revijo vzbuditi v ženah drugih narodov zanimanje za slovansko ženo, ki je bila do svetovne vojne izven slovanskih držav skoro docela nepoznana.

Pokazati hočeta nespovalskemu svetu — v prvi vrsti ženam — dušo, stremljenje in delo slovanske žene.

Marija Omeličenkova je prevzela težko nalogo urejevanja poleg tega, da piše eseje (v teh dveh številkah so kar trije njeni), vse brezplačno, a Miloslava Hrdličkova je prevzela gmotno stran lista, ki je izšel v odlični obliki in opremlj.

Uredništvo piše v uvodu: „Priznajmo odkrito, da je malo znamenitih žen drugih narodov, ki bi poznale dušo in značaj slovanske žene, nalogo, ki jo ta vrši v svojem narodu, in ki bi vedele, kako je dosegla to, kar je, kako deluje na raznih poljih, v čem se razlikuje in v čem je slična ženam drugih narodov.“

„Vse žene sveta“ — piše uredništvo — so mnenja, naj bi delovalce skupno in solidarno, toda za takšno sodelovanje je treba, da se žene raznih narodov spoznajo med seboj.

La femme slave naj oznanja povsod, kjer najde zato razumevanje, solidarnost žen, naj sloni na humanitarnosti in demokraciji.“

Ukrajinska profesorica Omeličenkova, idealna in požrtvovalna urednica ter znana sotrudnica Žen. Sveta, je napisala topel in izčrpen esej o Charliu Garigue Masarykovi, o tej med svetovno vojno kruto preizkušeni ženi, žrtvi svetovne vojne, O ženi, o kateri se je izrazil njen soprog, veliki T. Masaryk, tako-le: „Ko sem jo spoznal, je bil to zame velik dogodek, ki je odločilno vplival na vse moje življenje in na vsa moja intelektualna evolucija“.

Marijana Zeljeznova-Kokalj je napisala temeljito študijo o dr. Kseniji Atanasijevičevi in o njenem delu. Filozofsko samo, profesorico za zgodovino in filozofijo na beogradski univerzi do l. 1930., ko je podala ostavko, pisateljica karakterizira tako-le: V svoji delovni sobici je resna in marljiva delavka, v zasebnem življenju je ljubezniva in priprosta, v svojih znanstvenih razpravah pa kritična, živahna, originalna in energična, a v svoji notranjosti malce melanholična.“

Dasi je še primeroma mlada, je napisala nad sto znanstvenih razprav, med katerimi dve o Giordanu Brunu, ki sta vzbudili tudi v inozemstvu veliko zanimanje in pozornost.

O dr. Curie-Sklodowski, iznajditelji raduma, ki še deluje sedaj s svojo hčerko v korist vsemu človeštvu, je napisala esej Helena Marhoulova. Ko bi hotela izčrpati iz njenega članka najzanimivejše, bi morala prevesti vse od prvega do zadnjega stavka.

O Bolgarki Katarini Karavelovi poroča M. O. — šifra neutrudljive Marije Omeličenkove.

Zanimivo, slave, veselja in zopet preganjanja in žalosti polno je življenje K. Karavelove, ki deluje več nego pol stoletja za svoj narod. Prof. Georgov je napisal, da ga ni dogodka v življenju bolgarskega naroda, kjer bi ne bila udeležena gospa Karavelova.

Karavelova se je globoko živela v življenje Bolgarov, posebno pa Bolgarov in je zastavila vse svoje moči, da bi izboljšala položaj bolgarske žene. Že dolgo je predsednica Internacionalne lige za mir in svobodo; Bolgari jo imajo zelo v čisljih, saj vedo, da je narodu darovala vse svoje moči in svoje življenje.

O Oléni Kiselevski, Ukrajinki in senatorici na Poljskem, ter o njenem delu je napisala esej Marija Kubanska.

V svoji biografiji je Kiselevska napisala, da nista imeli na njen značaj vpliva niti šola, niti vzgoja, ampak eden njenih dveh bratov, ki je bil le nekaj let starejši od nje.

Še le štirinajstletna je dobila v roke knjigo: „O pravici žene“, o kateri pravi sama, da jo je čitala z občudovanjem. Sklenila je, da se bo v bodoče borila za to svrhu. Poročila se je s 16 letom, prišli so otroci, in mlada žena je morala biti samo mati in gospodinja. Pač je pisala in z denarjem, ki ga je dobivala za svoje spise, si je privoščila potovanje v Ukrajino, na Krim, na Črno morje. Šele ko so njeni otroci odrasli, se je pridružila feminističnemu gibanju, da bi tudi galske žene sledile ostalemu ženstvu v Evropi. Sedaj je Kiselevska podpredsednica Zveze ukrajinskih žen v Lvovu in predsednica organizacije za civilizacijo. Pozna svojo zemljo, svet in se z vsemi močmi bori za pravice žen.

Irena Denisova nas seznanja z delom ruske emigrantke grofice Zofije Pannine v Pragi, a Marija Poltavška piše o Františki Plaminkovi, češki senatorki, ki je tudi nam Slovenkam dobro znana.

Marija Omeličenkova piše o znameniti slovaški pisateljici Heleni Marothy-Soltesovi.

Naša znanstvenica Marija Boršnikova je napisala študijo o Jejmiji. „Prvi ženi, ki je k srbski književnosti prispevala samostojno, sicer skromno, a iskreno doživeto besedo.“

Tako se je predstavila La femme slave v svojih dveh prvih številkah. Naj bi bil uspeh in priznanje ženskega kulturnega sveta primeren veliki požrtvovalnosti obeh žen, ki sta začeli to delo. Revija izhaja enkrat na mesec in stane letno 60 fr.

Uredništvo in uprava: Jičinská 1617, Praga XI., Čehoslovaška.

Marica Bartolova

„NAŠE MAMÍNKY“ (Basně, Vzpomínky, Studie, Vydalo s československou ochrannou matek a dětí nakladatelství Orbis, Praha 1932).

„Kasno smo razumeli, kaj je mati žrtvovala, čemu se odrekla, samo da bi bilo naše življenje cvet, pesem — —“ Te besede pesnika Kopte lebde kot refren nad celo to jako simpatično knjigo, zbirko spominov najznamenitejših živih in umrlih predstavnikov češkega naroda: Březine, Demla, Dyka, Klofača, Nerude, Rašina in dr. Venec uvelih cvetov z grobov mater raznih dob in raznih družbenih položajev.

Najsi so bile te žene trde in odločne kakor mati Macharijeva, Rajzova, nežne in vdane kakor Bezručeva in Čehova; melanholične, otožne in vedno objokane kakor Havličkova, Horejšega, Försterjeva; neumorne delavke kakor mati Klofačeva, Demlova; njih življenje je bilo vedno prepleteno z neizmernim samopožrtvovanjem, vzdihji in mukami. Med temi ženami so bile tudi močne osebnosti, katerim ni dala nimbusa značilnosti samo ljubezen otrok in njih prizadevanje, da pričarajo na portre svoje matere čim več svetlobe. Masaryk sam pravi, da je smatral kot „glavo“ družine mater a ne očeta, precej surovega človeka. Finančni minister Engliš prizna, da v parlamentu, ko gre za težke finančne probleme, večkrat pomisli, kaj bi rekla k temu njegova mati. Gospa Konrad je bila na glasu najboljše pianistke tiste dobe. In vendar so se morale te žene zadovoljiti s podložnim položajem. Zato nas ta knjiga, čeprav je polna poezije in žive neposrednosti, navdaja z bridkostjo in tugo. Pesnik Kopta dodaje prej navedenim besedam: „Ona mati ni želela, da jo razumemo.“ Podobno misli minister Krofta: „Moja mati ni hrepenela po osebni sreči in je prav zato našla najvišjo nagrado v tihem trpljenju.“ Pri vseh teh odličnih sinovih, pesnikih, politikih, generalih, ljudeh, ki poleg vse svoje vdanosti ideji in nesebičnim prizadevanjem iščejo tudi realne dokaze hvaležnosti in zemске blaga kot nagrado za svoje delo, vlada prepričanje, da žena ne hrepeni po vsem tem in da se zadovoljuje s trnjevo krono mučeništva. Mnogo je pri teh ljudeh vdanosti, mnogo priznanja, mnogo nežnosti, ali žalostno je, da ne najdemo pri njih niti trohice upora proti družabni uredbi, kjer so radosti življenja tako neenako razdeljene. Ali ni strašno, ko pomislimo, da ni niti ene teh „mnogoštevilnih junakinj in svetnic“, kakor se v knjigi matere imenujejo, imela vsaj toliko pravic in moči do svoje dece kakor najsurovejši in najneznatnejši oče? O osebnem veselju niti ne govorim!

Manj poviševanja a več razumevanja za tragično usodo svojih mater obsegajo spomini — opisi odličnih čeških žen: Gebauerove, Benešove, Krasnohorské, Majerove, Svobodove in Tilšové. Zavedajo se krivice, ki je bila storjena njih materam, in ne slepe sebe s samoprevaro, da so bile te matere zadovoljne s svojo usodo, kakor govore sinovi. Ružena Svobodova pripoveduje, kako je mati po obisku na Dunaju oživela, kako se smejala in lepo oblačila in kako je vzdihovala po razkošju in lepotaht vele-mesta, ko jo je potem ubijalo težko družinsko življenje. Karolina Světlá pravi: „Ne vem, kdo je bil bolj vreden pomilovanja: babica, ki se je po takratnem običaju možila proti svoji volji in brez ljubezni, ali ded, ko žena radi svoje neizobrazbe ni razumela poleta njegovih misli“. Božena Němcova priporoča svojemu sinu, naj se ne naslanja na očeta, saj ga pozna. Žena, ki si ne dela iluzij o svojem možu in se zaveda svoje večje moči!

„Naše maminky“ je pristrčna knjiga, ki bi jo posebno žene morale čitati.

Dr. Julka Gjorgjevič-Chlapcova

OBZORNİK

„OPENDOOR INTERNATIONAL“ je najmlajše mednarodno feministično udruženje. Ustanovilo se je l. 1929. v Berlinu, ko je zborovala Medn. alijansa za polit. pravo žen. Družba ima sedež v Londonu, najvažnejšo pisarno pa v Ženevi. Predsednica, tajnica in voditeljica ženevske podružnice (vse tri Angležinje) podpirajo družbo tudi gmotno.

Koncem julija t. l. je imel „Opendoor“ kongres v Pragi.

Namen Opendoor-a je, da se izdela enaka delovna pogodba za moške in ženske, pri odločanju dela in odmerjanju plače se ne sme ozirati na spol delavca nego na vrsto dela. Tudi žena mora imeti ista prava in seveda iste dolžnosti v službi kakor moški.

Čeprav se nam zdi zahteva, ki jo zastopa „Opendoor“, najpripravnješa in naj-moralnejša, še ni sprejeta in je obče znano, da žena za isto delo navadno še ne dobiva iste plače. To pa je samo del izrednih zakonitih in družabnih odredb, od katerih je žena odvisna. Vse te razlike se utemeljujejo kot „obramba ali zaščita“ žene, kot nekaka posebna protekcija. Celo politično enakopravnost žene na eni strani in njeno zapo-stavljane pred moškimi na drugi strani smatrajo kot posebno prednost zanjo. Moški pravi, da je za ženo bolje, ako je doma, rodi in streže njemu, ki jo v nagrado za to

hrani in brani. „Opendoor“ je torej proti takozvani zaščitni politiki, posebno proti zaščiti delavke, v kolikor je delavka izven zaščite, ki velja za moškega delavca, ker to ni obramba nego prepoved dela.

Kako se kaže ta stvar dejansko?

Kdo je po zakonu potreben posebne zaščite? Deca in umobolni. Res večkrat čitamo, da je žena uvrščena v to družbo. Ali kadar dosežejo otroci določeno starost in ko umobolni ozdrave, so izključeni od zaščite, ker sta zakon in družba mnenja, da se vsak normalen zrel človek lahko sam štiti, samo žena je do smrti pod zaščito. S tem da žene priznavamo potrebo zaščite, dokazujemo, da smo kakovostno manj vredne. A pravo zahtevamo enakopravnost, imajo samo oni, ki so enaki. Radi izrednih predpisov za ženo jemljejo ženi delo, dajejo ji manjšo plačo, postopajo ž njo, kakor se moškim zdi. Zaščita delavke-žene ima svojo pravno podlago v vašingtonski konvenciji o delu, kateri so pristopile skoro vse države in ki jo pri Društvu narodov v Ženevi zastopa mednarodni urad za delo (prejšnji predsednik Francoz Albert Tomas, sedanjí Anglež Butler). Ta vašingtonska konvencija, ki jo je podpisala tudi naša država, ima v obrambo žene sledeče določbe: 1. ženam je nočno delo prepovedano, 2. prepovedano jim je delo v rudnikih, 3. prepovedano je delo 6 tednov pred porodom in po porodu; prepovedano je delo 2 uri popoldne in ob sobotah popoldne itd. Vašingtonsko konvencijo so sestavljali moški, člani „urada za delo“ v Ženevi so večinoma moški, vsaka država pošilja tja kot zastopnika le moškega. Edino izjemo dela Danska, ki ima onto zadnje čase zelo delavno zastopnico Julijo Arnhof, navdušeno članico „Opendoor-a“.

Kakor vidimo, ta zaščita žene ni združena z dajanjem kake podpore ali olajšave, nego obstoji v „prepovedi dela“ brez odškodnine. Ako pa dela žena ponoči, pomeni, da ni dobila podnevnega dela ali da ji je močno delo iz katerih koli razlogov lažje in ugodnejše. Ako dela do poroda, pomeni, da ji to ne škodi ali da bi drugače umrla od glada. Ta žena ni umobolna ali dete, ki ne ve, kako je treba delati. Često pravijo, da je ta prepoved zato, ker moži sili ženo k delu. Dobro, potem naj se pa preredučirajo naši bračni zakoni in naj se odpravi to patrijarhalno varuštvo, ki ga pomeni današnji brak. Kdo skrbi za kmetico? Ali hodi ona spat ob 9. uri in 6 tednov pred porodom na izprehod? Na konferenci Opendoor-a v Pragi so med drugim navedli tudi dva primera, ki zelo dobro kažeja, kakšno korist ima žena od te zaščitne politike. V znani tovarni Baťa v Zlinu so imeli v nekem oddelku moški in ženske zelo dobro plačano in lahko delo (izrezavanje okraskov na čevljih). Delali so po zaporednih skupinah in nehali ob sobotah ob 2. pop. Ker po vašingtonski konvenciji žena ne sme delati ob sobotah po 12. uri, so delavci zahtevali, da se ženske odpuste: s tem bi pa bilo 5000 žen na cesti. Minister za socialno delo je moral podpirati zahteve delavcev. Spor se je končal ugodno za ženske samo zato, ker je lastnik Baťa na prizadevanje ženskih društev premenil vrstni red tako, da je skupina za rezanje okraskov nehala ob 12. Če bi ne bil Baťa tako velikodušen, bi bile imele žene ogromno škodo. Drugi primer: V južni Afriki je delo ponoči mnogo lažje, ker je podnevi neznozna vročina, toda radi vašingtonske konvencije morajo delati žene podnevi, moški ponoči.

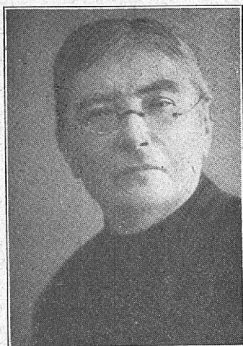
O zaščiti bi se moglo govoriti samo takrat, ko bi jo sestavile žene, ko bi zaščita za to ženi določala odškodnino in ko bi se lahko prilagodila razmeram posameznih dežel. Tako zaščito, kakor je sedaj, pa izkoriščajo na škodo žene, podjetniki se pa branijo sprejemati ženske delavke, ker so potem vezani.

Kongres Opendoor-a je bil jako dobro obiskan. Čeprav je ta organizacija še jako mlada, so se ji vendar pridružila velika ženska združenja na Švedskem, Angleskem, Čehoslovaškem, pa tudi katoliške feministične organizacije, n. pr. „St. Jeanne d'Arc“ na Francoskem. Z Balkana so pokazale posebno zanimanje Bolgarke. Resolucije so bile sprejete enoglasno in zahtevalo odpravo posebnih odredb za ženo, ker se dosedaj izvajajo na škodo ženi.

Dr. Julka Chlapcová-Gjorgjević

(Op. uredništva: Jugoslovska ženska društva se kongresa uradno niso udeležila. Med našimi feministkami, ki se seveda tudi bore za pravice žen, prevladuje mnenje, da je treba ženo štiti pri delu; nekatere delovne panoge so zdravju žene kot roditeljice otroka bolj škodljive kakor moškemu. Če zahtevamo za ženo pri nekaterih delih posebne obzire, zahtevamo to predvsem v korist otroka. Enakopravnost je sicer bistvena točka feminističnega programa, toda upoštevanje dejstev, izvirajočih iz fizioloških razlik moža in žene, je prav tako potrebno kakor upoštevanje dejstev, ki izvirajo iz gospodarskega življenja. Kar se tiče očitka, da so vašingtonsko konvencijo sestavljali samo moški, moramo pripomniti, da so imele nanje ženske organizacije velik vpliv, da imajo pri „Mednarodnem uradu dela“ vedno več ženskih zastopnic (za Jugoslavijo je Milena Atanackovičeva) in da so delavke soc. dem. stranke doslej z vašingtonsko konvencijo in se niso pridružile Opendoor-u.)

OSEMDESETLETNICA LJUDMILE ROBLEKOVE

Tihā in skromna, kakor je bila vse svoje delapolno življenje, preživljala jubilatka svojo pozno jesen v Jožetišču v Ljubljani.

Kljub njeni skromnosti jo dan na dan posećajo številne prijateljice in znanke, s katerimi se je srećavala v delu za narodno obrambo, kulturo in prosveto dolgo, dolgo vrsto let.

Ljudmila Roblekova se je rodila 9. septembra 1853. v Mokronogu, kjer je bil njen bće sodnijski kancelist. Tu je obiskovala osnovno šolo, višje razrede je pa dovršila pri ss. uršulinkah v Ljubljani, kjer ji je bila učiteljica s. Stanislava, pesnica in zavedna Slovenka, ki je v omih, za Slovenstvo težkih časih, znala vzbujati tudi svojim učencem narodno zavest.

Oktober 1. 1875. je stopila v pisarno notarja Luke Svetca v Litiji kot notarska uradnica. Po dolgih letih prakse je sama večkrat vodila pisarno, posebno ko je bil šef-notar brez koncipijenta. Vso dobo skoraj 40 letne službe ni imela dneva dopusta.

Ko se je ustanovila Družba sv. Ćirila in Metoda, je postala L. Roblekova njena najmarljivejša delavka. Po njeni zaslugi so zaslovelo Litijke po vsej Sloveniji

kot izredne delavke za slovensko obrambno društvo. Jubilatka je bila silno iznajdljiva. Naroćala je iz Prage, posebno pa iz Velehrada češke razglednice, ki jih je dajala pri nas v promet v korist šolski družbi.

Tako smo po njej dobili Karolino Svęto, Tyrša, Husa, Smetano, Hāvlićka, Pa-lackega, Komenskega i. dr. Na njeno pobudo je Družba izdala razglednice s sliko naših pisateljev: Vodnika, Prešerna, Jurćića, Kersnika, Gregorćića, Meška i. t. d. Listi Slo-vanski svet, Slovenski Narod, Slovenka, Edinost so prinašali informativne in bodrilne ćlanke izpod peresa Ljudmile Roblekove, ki se je podpisovala „Mokronoška“.

Leta 1906. je dobila iz glavne pisarne CM družbe zahvalo, kjer se ji vodstveni odbor zahvaluje za njeno vneto in iznajdljivo delovanje. „Umeti ste namreć — pišejo ji med drugim, „ustvariti tisto sredotoćje v slovenskem damskem svetu, do koiega se v posvete zatekajo gospe in gospice vsega Slovenstva vseh 20 let družbinega obstanka. V zadnji dobi ste si izmišljili umetnost Svetćevih veselic, ki se bodo vršile po vsem našem ozemlju. S tem ste storili i zaslužno poćastitev temu najodličnejšemu možu“ itd.

A l. 1915. je njen šef Luka Svetec opustil pisarno in Ljudmila Roblekova, ki je bivala v njegovi hiši in službi le nekaj mesecev manj kot 40 let, je morala oditi s praznimi rokami nepreskrbljena, pravi „hlapec Jernej“ v onemogli, stari ženi, ki je tedaj postala odvisna od usmiljenih src.

Ni si šla iskat pravice — saj bi je tudi ne bila našla. Ker je razlikovala stvar od osebe, je delovala naprej, dasi vsa slaba in betežna. Tako je dobila še l. 1920. zahvalno pismo Ženskega društva v Ljubljani, kjer se ji odbor zahvaluje za njeno neutrudljivo delovanje in nabiranje ćlanic.

In leto pozneje, l. 1921., se ji vodstvo CM družbe zahvaluje najiskrenejše za njeno nad vse marljivo delovanje. Tudi našemu listu, Ženskem svetu, je pridobila mnogo naroćnic in še zdaj uporablja vsako priliko, da priporoća in poagitrira za naš list tako, kakor je pred petintridesetimi leti delala živahno propagando za „Slovenko“ — prvo slovensko žensko glasilo. M. B.

POPRAVEK.

V tretjem odstavku ćlanika „Delo Olge Scheinplflug-ove v ljubljanski drami“ (glej ŽS, julij-avgust 1933, str. 176-177), beri v 10. vrsti vpadale namesto *spadale*, *doganjati* in ne *dognati*; v 15. vrsti sestavljena in ne *igrana*, da namesto *šef* v 21. vrsti *blodenje* in ne *blatenje*; v 22. vrsti *donnevanju* in ne *donnevanju*.

V tretji kitici pesmi „Pod kostanji“ (str. 171) ćitaj v zadnji vrsti ni *blazno* ugibati namesto in *blazno* ugibali.

* * *

Radi pomanjkanja prostora se bo ćlanek „Srbske književnice“ nadaljeval šele v prih. zvezku. — Ur.

VSEBINA 9. ŠTEVILKE

LILI NOVY: DUBROVNIŠKO SVETOVNO POZORIŠČE — IN ŽENE
MASA SLAVČEVA: POD DALMATINSKIM SOLNCEM
IVAN S. TURGENJEV — MARIJA KMETOVA IN JANEZ ROŽENCVET: ZMENEK
VERA DOSTALOVA: ZOFIJA PODLIPSKA
VIDA TAUFERJEVA: RDEČA PENTLJA, PRI KRIZU
DR. E. JENKO-GROYERJEVA: ZAKON (BRAK) V KRIZI
KNJIŽEVNOST IN UMETNOST: La femme slave (Marica Bartolova) — „Naše ma-
minky“ (dr. Julka Gjorgjevič-Chlapčová)
OBZORNIK: Opendoor International (dr. Julka Gjorgjevič-Chlapčová) — Osemdeset-
letnica Ljudmile Roblekove (M. B.)
PRILOGE: Naš dom — Modna priloga — Krojna pola — Ročna dela

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročilna Din 64—, polletna Din 32—, četrtletna Din 16—, za U. S. A. DoL 2—, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani.
Odgovoren L. Mikuš.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

Vanja: Vaše pesmiče so le za Vas, ne za svet, kakor prav mislite sami. Vam so to „krvave kaplje iz resnično trpečega srca“, zato so Vam samim tudi v uteho. V pesmi, ki naj bo „za svet“, mora pa pesnik resnično doživeti tako preliti v besedo, da ne čutimo v njej samo resničnosti, temveč nam vzbudi tudi občutek umetnine.

Jozefa: Kako me vselej ganejo Vaše besede in želje! V tem listu pa ne morem objaviti ne Vaših besed ne svojih občutkov, skušala jih bom pa kje drugje.

Fak. M.: To bi bilo za dnevni časopis, ne za revijo. Pesem je kot slavnostna deklamacija gotovo učinkovala, toda umetnina ni.

Meta K.: Vaš članek bo v prih. številki.

Nebotičnik gori,

tako so mislili ljudje, ko so ogledovali svetilke, ki jih je izdelala tvrdka

Izdeluje svetilke in lestence vsake vrste in oblike za sobe in dvorane, po lastnih ali predloženih osnutkih, kovinska okovja za pohištvo.

Srebrni, zlati, nikla itd. rabljeno jedilno orodje. Cene zelo zmerne!

Josip Hafner

kovinska industrija

Ljubljana, Prisojna ul. 5

(blizu sv. Petra ali Tabora)

Vsi ti in podobni izdelki se lahko kosajo po obliki in kakovosti z izdelki največjih firm v inozemstvu!

SUKNO TEOKAROVIČ

Iz same volne za vsa oblačila, volnene odeje.

V vseh barvah pletilna volna i. t. d.

Rekord današnjih dni sta nizka cena in poznana odlična kvaliteta.

LJUBLJANA
GRADIŠČE 4 NASPROTI DRAME

Matere!

*S svojci, ki bolehalo na želodcu, črevesih,
mehurju, srcu, ledvicah ali jetrih, ali ki
trpe vsled žolčnih kamnov,*

u Rogaško Slatino!

Ne kolebajte, odločajte dokler je še čas!

*V jesenski sezoni (od 1. septembra dalje)
izredno znižane cene, 25 do 50%. - Za
uspešno in poceni zdravljenje, kakor tudi
oddih je jesenska sezona najprimernejša.*

Podrobneje informacije daje direkcija zdravišča. ---

Gospodinje, kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železno, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Flgovca“

vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko posodo, emajlirano in
aluminjasto, porcelan, steklenino, razne moderne stroje za ku-
hinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

Najnovejše za jesen

Eleganca — Solidnost — Nizke cene

pri trdku

R. MIKLAUC „Pri Škofu“, Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica. — Pred Škofijo.